



פענוח הערות ומראי-מקומות לקוטי שיחות חלק כד נצבים

פרשתינו פרק כט פסוקים יא-יב. לעברך בבגדית יהנה אלקיה ובאלתו אשר יהנה אלקיה פרת עמה היום: למען הקים אתך היום. לו לעם והוא יהנה לך לאלהים פאשר דבר-לך וכאשר נשבע לאבתיה לאברהם ליצחק וליעקב:

גור אריה. כל כך הוא נכנס בטורח כו'. פירוש, שלא יתכן לומר כי הברית הוא בשביל להקים אותם לעם, שלא היו עם על ידי הברית, כי הברית לא היה רק שישמרו מצותיו. אלא פירושו כך, 'כל כך נכנס בטורח למען קיים אותך לפניו וכו''. כלומר, אחר שאי אפשר לו להבדיל ממך, לכך נכנס לכל הטורח הזה להשביעך, ולא הניח לך לעבור והיה מחליף אותך באומה אחרת:

שפתי חכמים. כ"כ הוא נכנס לטרוח כו'. ק"ל אם בא להודיענו בלמען, זה אמה שכרת עמהם ברית, זה לא יתכן, הואיל וכתוב אחריו למה כרת עמהם ברית דכתיב (פסוק יז) פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט וגו', א"כ אמה קאי למען הזה. לכ"פ כ"כ הוא נכנס לטרוח כו', כלומר רצונו דקרא לתרץ בלמען וגו' שלא תקשי למה היה הקב"ה מטריח ואוסר אותם בשבועה, לא היה לו להזהירם אלא באזהרה בעלמא, ואם ישמעו טוב ואם לא ישמעו יתן להם עונש כבכל שאר ציונים. אלא לכן נכנס כ"כ לטרוח, לפי שכבר נשבע לאבותיך שלא להחליף וכו', לכך הוכרח להכניסם וכו':

רש"י ד"ה והוא יהיה לך לאלהים. לפי שדבר לך ונשבע לאבותיה שלא להחליף את זרעם באמה אחרת, לך הוא אוסר אתכם בשבועות הללו שלא תקניטוהו, אחר שהוא אינו יכול להבדל מכם. עד כאן פרשתי פשוטה של פ'שה.

דפוס ראשון של רש"י. ראה בסוף.

5) תנחומא פרשתינו ג. לעברך בבגדית ה' אלקיה וגו'. שלש פ'יתות פרת הקדוש ברוך הוא פשיטאו ממצרים.

1) פרשתינו פרק כט פסוקים יא-יב. לעברך בבגדית יהנה אלקיה ובאלתו אשר יהנה אלקיה פרת עמה היום: למען הקים אתך היום. לו לעם והוא יהנה לך לאלהים פאשר דבר-לך וכאשר נשבע לאבתיה לאברהם ליצחק וליעקב:

פירוש רש"י שם. למען הקים אתך היום לו לעם. פל כף הוא נכנס לטרוח למען קיים אותך לפניו לעם:

2) רא"פ. למען הקים אותך היום לו לו לעם. כל כך הוא נכנס לטרוח למען קיים אותך לפניו לעם והוא יהיה לך לאלהים לפי שדבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת לכך הוא אוסר אתכם בשבועות הללו שלא תקניטוהו אחר שהוא אינו יכול להבדל מכם. פירש א"א לומר שצורך הברית והאלה הזאת הוא למען הקים אותך לו לעם שהרי צורך הברית והאלה הזאת אינו אלא כדי שיפחדו מהם ויקיימו את התורה כמו שכתוב אחר זה פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה היום וגו' והיה בשמעו את דברי האלה הזאת וגו' לא יאבה יי' סלוח לו וגו' אלא הכא קאמר ההכרח שהביא לטרוח להכניסכם בברית והאלה הזאת אינו מניחכם לרצונכם שאם תרצו לקיים התורה תהיו לי לעם ואם לאו ירחיק ממונו ה"א לפי שכבר נשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת ולפיכך הוכרחו להכניסכם בברית ולאסור אתכם בשבועות הללו שלא תוכלו לעבור וירחיק אתכם מכיון שאינו יכול להבדל מכם:

אחת כשעמדו לפני הר סיני, ואחת בחורב, ואחת כפאן. ולמה פרת הקדוש ברוך הוא עמקו פאן. מפני שאותו הברית שפרת עמקו בסיני, בשלוח ואמרו, אלה אלהיך (שמות לב, ד). לפיכך חזר וכתר עמקו בחורב, וקבע עליה קללה למי שחזר בדבריו. ואין לשון לעבר, אלא פאדם שאומר לחברו, העבר בך קללה אם אתה חוזר בי בדבר הזה. וכן אתה מוצא כשהכעיסו ישראל והלכו בגלות, מה דגאל אומר, וכל ישראל עברו את תורתך ותתם עלינו האלה והשבועה (דניאל ט, יא). ואין אלה אלא לשון קללה, שפאמר: והיתה האשה לאלה (במדבר ה, כז). ללמדך, כשם שמשביעים את הסוטה, כך הקדוש ברוך הוא השביע את ישראל. ושפאמר, כל הטרח הזה למה. לא מפני שאני צריך לכם, אלא מה אעשה לכם, שכבר נשבועתי לאבותיכם שלא אשנה בכם ובניכם עד עולם. לכה נאמר: למען הקים היום לו לעם והוא יהיה לה לאלהים פאשר דבר לה וכאשר נשבע לאבותיך. ואמר, מלה אסור ברהטים (שה"ש ז, ו). ואין אסור אלא שבועה, שפאמר: ואסרה אפר על נפשה (במדבר ל, יא), לפיכך אינו כל לעבר על שבועתו.

ספר זכרון. למעו הקים אותך כל כך הוא נכנס בטורח כשכילכם וכו מדרש תנחומא הוא שמא תאמרו כל טורח הזה....

6 יתרו יט ה-ו. ועתה אם-שמעו תשמעו בקלי ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגלה מקל-העמים פי-לי כל-הארץ: ואתם תהיו-לי ממלכת פהגים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל-בני ישראל:

בחוקותי פרק כו פסוק ג. אם-בחקתי תלכו ואת-מצותי תשמרו ועשיתם אתם:

שם פסוק יב. והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו-לי לעם:

8 משכיל לדוד. למען וכו' כל כך וכו'. דלכאורה נראה דה"ק אשר ה' אלהיך כורת וכו'. ומהו הברית להקים אותך היום לו לעם וכו' אלא דא"כ אין ל' למען נופל וכדרך שהק' רש"י על תרגום אונקלוס בפרשת וירא בפי' כי ידעתיו למען אשר יצוה וכו' ולכך רצה לפי דא"ה"נ שאין זה הברית אלא טעם למה נכנס וכו'.

וירא יח יט. כי ידעתיו למען אשר יצוה את-בני ואת-ביתו אחריי ושמרו דבר ה' והנה לעשות צדקה ומשפט למען הביא הנה על-אברתם את אשר-דבר עלי:

תרגומו. ארי גלי קדמי (ג' רמב"ן ידעתינה) בדיל די יפקד ית בנוהי וית אנש ביתיה בתרוהי ויטרוו ארתו דמקנו קדם י? למעבד צדקתא ודינא בדיל איתי י? על אברתם ית דמלל עלוהי:

רש"י ד"ה למען אשר יצוה. לפי שהוא מצוה את בניו עלי לשמר דרכי. ואם תפרשוהו כתרגומו, יודע אני בו שיצוה את בניו וגו', אין למען נופל על הלשון.

9 משכיל לדוד ראה הערה 8.

12 נצבים כט ט. אתם נצבים היום בלכם לפני יהוה אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל:

רש"י ד"ה אתם נצבים. מלמד שכנסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להקניסם בברית:

13 באר יצחק לרש"י כאן. (ד"ה לעבדך) מלשון זה שאמר לעבדך. משמע שלא קריאת דברי הברכות והקלות לבד וקבלתן אותם ה' הברית, אבל שהי' ג"כ כריתת ברית ממש ועברו בין בתרי הזכחים וכיוצא בזה כתב בפירוש הרמב"ן ז"ל: יב ו"ל לא שהי' הברית למען היותם לעם למקום ב"ה. כי כבר הם עבדיו ועמו מיציאת מצרים, כמו שבא הענין הזה כמה פעמים בתורה. אבל ה' הברית שיתקיימו להיות עמו לעולם ע"י קשורי השבועה והאלה, ולכן אמר למען הקים וגר ולא אמר למען היותך היום לו לעם.

14 תבא כז ט. וידבר משה והפגנים הלויים אל כל-ישראל לאמר הסכת וישמע ישראל היום הזה נהיית לעם ליהוה אלהיך:

רש"י שם ד"ה היום הזה נהיית לעם. בכל יום יהיו בעיניך פאלו היום פאת עמו בברית (ברכות ס"ג):

15 שם כו טז. היום הזה יהנה אלהיך מצוה לעשות את-החקים האלה ואת-המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל-לבבך ובכל-נפשך:

רש"י ד"ה היום הזה ה' אלהיך מצורך. בכל יום יהיו בעיניך חדשים פאלו בו ביום נצטונית עליהם (תנחומא):

16 שם פסוקים יז-יח. את-יהוה האמר היום להיות לה לאלהים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו

וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֵעַ בְּקִלּוֹ: גִּיהֲוֹהָ הָאֱמִירָה הַיּוֹם לְהִנּוּחַ לֹא
לְעַם סְגֻלָּה כְּאֲשֶׁר דְּבַר-לָהּ וְלִשְׁמֵר כְּלֵי-מִצְוֹתָיו:

17) לקוטי שיחות חלק ט עמוד 166. ו. איז דער ביאור בכל זה : די פסוקים את ה' האמרת היום גו' וה' האמירך היום גו" קומען בי המשך צום פריערדיקן פסוק היום הזה ה' אלקיך מצוך גו' ". דערפון איז פארשטאנדיק, אז דער היום" וואָס שטייט אין די צוויי פסוקים את ה' האמרת היום" און וה' האמירך היום" – איז דער זעל- בער טאָג פון דעם פריערדיקן פסוק, וואָס דאָס מיינט יעדער טאָג, ווי רש"י טייטשט דאָרט אָפּ דעם היום בכל יום כו' ". הזה און דעריבער קען רש"י ניט לערנען דעם פירוש פון האמרת" מלשון אמירה - אז דו האסט געמאכט זאָגן וואָרום דער ענין אז אידן מאַכן דעם אויבערשטן זאָגן להיות לך ל- אלקים", פאָסט בלויז ווען זיי פירן זיך אויף אין אַזאַ הנהגה וואָס זאָל פועלין כביכול ביי דעם אויבערשטן אַז ער זאל וועלן זיין לך לאלקים. מען קען אָבער ניט זאָגן אַז בכל יום טוען אידן אזעלכע זאכן וועלכע זאָלן באוויירקן" דעם אויבערשטן צו זאָגן אַז ער וועט זיין לך לאלקים. אמת טאָקע, אַז בכל יום אין ה' אלקינו, ווי די הנהגה פון אידן זאָל נאָר זיין - ס'איז אָבער ניט שייך זאָגן, אַז בעת אידן פירן זיך ניט אויף ווי ס'דארף צו זיין ח"ו, פועלין זיי יענעם טאָג די אמירה פון אויבערשטן להיות לך לאלקים. דאָס זעלבע איז אויך בנוגע צו וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה": בעת דער אויבערשטער ווייזט פאָר אידן ניסים וכו', דאָן איז שייך זאָגן אַז דער אויבערשטער מאַכט די אידן צו זאָגן און וועלן להיות לו לעם סגולה", אָבער אין אַ זמן ווען דער אויבערשטער פירט זיך מיט אידן ח"ו אין אַ הנהגה הפכית פון ונתתי גשמיכם בעתם וגו", קען מען ניט זאָגן אַז אין יענעם טאָג מאַכט ער אידן צו זאָגן אַז זיי זיינען און ווילן זיין לו לעם סגולה. דעריבער לערנט רש"י לשון הפי רשה והבדלה", ווייל דער ענין וואָס אידן טיילן אויס דעם אויבערשטן מאלקי הנכר און וואָס דער אויבער- רשטער טיילט אויס אידן מכל העמים אין בכל יום 28 : אין וואָס פאָר אַ מצב אידן זאָלן נאָר זיין, איז ביי זיי אַלעמאל פאָראַן די הכרה אַז דער אויבערשטער איז זייער גיט; און אַזוי אויך ביים אויבערשטן, זיינען אידן אַלעמאָל אויסגעטיילט פון אַלע פעלקער, זיי זיינען זיין עם סגולה.

18) תנחומא פרשתחנו. ראה הערה 5.

19) רמב"ן דברים כט יז. פן יש בכם וגו' לפיכך אני צריך להשיעכם לשון רש"י (רש"י על דברים כ"ט: י"ז) ויפה פירש והטעם לומר אני צריך להביאכם באלה ובשבועה עתה בברית הזאת מיראתי אולי נפתה לב קצתכם לשקוצי מצרים כאשר עשיתם בעגל או לשקוצי עמון ומואב אשר ראיתם בדרך כאשר היה לכם בבעל פעור כי בברית הראשונה של שעת מתן תורה לא היו שם אלות וקללות והזכיר איש או אשה מפני שהאשה דעתה קלה עליה וכן יעשה בענין ע"ז (דברים י"ז: ב) והזכיר יחידים ומשפחה ושבט שהוא עם רב ולא אמר על כולם דרך כבוד או שלא יתכן שיהיה לב כולם פונה היום לע"ז כי לא היו באים בברית השם ובאלתו כי מי יכריחם אבל משפחה או שבט יבואו בברית מפני פחד הרוב ואמר פן יש בכם וגו' אשר לבבו פנה היום על הנפתה כבר לע"ז והוא בלבבו מאמין בה היום הזה או פן יש בכם שרש רע שיפרח וישגה ובימים הבאים יוציא פרחים רעים ויצמיח מרורות וזה על אשר איננו פה עמנו היום כי האב שרש והבן נצר משרשיו יפרה והזכיר השרש לומר כי הוא יכול להביא באלה הדורות הבאים שהשרש אשר ממנו יצמחו הוא לפניו היום והוא בא בברית ובאלה הזאת ואמר פרה ראש לרמוז כי משרש מתוק לא יצא מר וכל אשר לבבו שלם עם השם הנכבד ולא הרהר כלל בע"ז לא יוליד מודה בה ואל תקשה עלי בזה מן הכתוב (יחזקאל יח י) והוליד בן פריץ כי אמת הדבר וסוד גדול לא אוכל לפרש בו:

בחי שם פסוק ט. אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל. נתקבצו עתה בכאן כל ישראל בברית השני כשם שנתקבצו בברית הראשון במעמד הר סיני, ומפני שבטלו הברית הראשון שבסיני באמרם (שמות לב) אלה אלהיך ישראל, לפיכך חזר כאן בארץ מואב לכרות עמהם ברית אחר וקבלוהו עליהם באלה ובשבועה, ומזה יאמר להם משה אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם, כלומר המעמד הזה שאתם בברית הזאת, נצבים כלכם לפני השי"ת כמו שהיו אבותיכם בהר סיני בברית הראשון, הוא שתכנסו בברית השי"י ושתקבלו אותו עליכם באלה ובשבועה מה שלא נעשה בראשון. ויתכן לומר כי נכללו בפסוק זה שתי הבטחות, האחת שיהיו ישראל קיימין ולא יתבטלו לעולם אבל יהיו דור אחרון ולעולם יעמדו, והשני שיהיו זוכין לחיי העוה"ב בקיום התורה. והוצרך להבטיח כן מפני שישראל היו ראויין להאבד לכובד התוכחות שהזכיר למעלה שעברו עליהם, ועל כן אמר שיהיו נצבים היום

בעולם הזה, כלשון (תהלים קיט) לעולם ה' דברך נצב בשמים, ולא יאבדו מפני התוכחות הקשות אבל תהיינה להם מרוק עונות שבהן יזכו לחיי העוה"ב, והוא שאמר לפני ה' אלהיכם, כלשון (דברים ו) וצדקה תהיה לנו לפני ה' אלהינו, שהיא הבטחה בשכר העוה"ב, וזהו לשון כלכם, כלשון רז"ל שאמרו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב.

אברבנאל פרשתינו. אתם נצבים וגו' עד כי אתם ידעתם וגו'. עם היות שכפי הדין (בגיטין ד' י"א) וכתובו' פרק הכותב (ד' י"א) זכין את האדם שלא בפניו ואין חבין את האדם שלא בפניו (שבועות דף מ"ז) ושאין אדם מוריש שבועה לבניו ר"ל לחייבם בשבועה אשר הוא עשה לבניו בימיו. אין ספק שאם אדם קבל הלואה מאחר שחייב בפרעונה הוא ובניו עד עולם. כי כמו שהבני' זוכים בירושה נכסי אביהם. ככה הם מחוייבים לפרוע חובותיה' וחייב האבות כשיהיה בדרך הזה רוצה לומר ממה שקבלו בדרך הלואה מוטל על הבני' אף על פי שלא היו עדיין בעולם. ומזה הצד היה העבד הכנעני ירושה על הבני' כמו שאמרה תורה (פ' בהר) והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לפי שהיו מקנת כספו של אדם כשאר נכסיו. וידוע שהש"י זכה בישראל אם מפני שהוציאם מכור הברזל ממצרי' מבית עבדים והם ומקניהם וקנינם היו מאתו ומידו כמו שכתוב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. ולפי שזכה בגופותיהם כעבדים כנעני' וזכה גם כן בנפשותיה' לפי שהשלימ' שלמות נפשיי במתן תורתו לכן הכניסם בברית הראשון בהוציאם אותם ממצרי' והיה הברית ההוא בדם שזרק עליה'. להורות שגופם ונפשותם כי הדם הוא בנפש יכפר כלם היו משועבדים אליו יתברך. ולכן אמרו בעת ההכנסה באותו ברית נעשה ונשמע. ור"ל בגופותינו נעשה ונעבוד כעבדים אל אדונינו ובנפשותינו נשמע ונאמין כתלמידי' לרבע. ולפי שעתה רצה הש"י לעשות עמהם חסד אחר והוא בירושת הארץ הקדושה הביא הצורך שיכנסו בברית חדשה לפי שהראשון היה על שעבוד גופם והכנעת אמונתם. והשנית היא על ירושת הארץ. והיה ענין זה הברית וכונתו שלא בחרבם יירשו ארץ. ולא הורישוה מאבותיה' אבל שהש"י נתנה אליהם לא במתנה כי אם בתורת הלואה כמו שכתוב. והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ. ושיתחייבו לעבוד בה את אדוני הארץ. ושלא יעבדו אלוה אחר זולתו כי יהיה זה מרד וקשר גדול אליו. הנה התבאר מזה צורך הברית הזו ותכליתו. והתבאר עם זה גם כן שהאומה הזאת היא לפניו ית'

כעבדי' נרצעים עד עולם ושבניה' ובני בניהם הם כעבדי' כנעניים וככושיי' שלא יהיו חפשים בשום צד. וכמו שכתוב (עמוס ט') הלא כבני כושיים אתם לי בית ישראל. ובערך הארץ הנבחרת אשר לקחו מאתו יתברך וחייבו עצמם לשבת בה ולתת הבכורים והתרומה והמעשרות ושאר המצות התלויות בארץ הם בהכרח כגרי' ותושבי' עם אלהינו ומחוייבי' הם ובניה' עד עולם לשבת בארץ הזאת ולפרוע החוב אשר הסכימו בראשונה עם אדוני הארץ לפרעו שהם המצות שקבלו על עצמן בעת שנכנסו בעבודתו והוציא' מעבדות מצרי' ובעת שנכנסו לארץ וקבלוה על מנת כך ועל כן אמרו חכמינו ז"ל בפרק ר' עקיבא (דף כ"ז) שכל בר ישראל מושבע מהר סיני לפי שאז נכנסו לעבודת האל יתברך וכל זרעם היוצא מהם הוא באותו חיוב ועבדות לא יצא חפשי הרי לך שמפאת הגוף ומפאת הנפש ומפאת ארץ מגוריה' אשר גרו בה. היו הבנים מחוייבי' ונכללים בברית שקבלו אבותם. לא מצד השבועה שעשו כי עם מדין העבדות אשר קבלו בהוציאם אותם מארץ מצרים ומפאת התורה שקבלו בפקדון והארץ הנבחרת שקבלו בהלואה. ואל זה בודאי כווננו זכרונם לברכה במדרש הנחומא בפרשה זו באמרם שהיו הנשמות כלם בשעת הברי' ובענין האכלוסא שאמרו ג"כ לפי שהיה הברי' ההוא כולל לכל העתידיים לבא בכל הדורות ולא היה פקפוק להתחדש בשום צד על שעבוד הברי'. כי אם היה הברי' ההוא כדרך שני אוהבים שעושי' זה לזה ברי' אהבה ונאמנו' היה הספק עצום וקשה ההת' איך יחוייבו בו ובשבועתו הבנים אשר עדיין לא היו בעולם אבל להיותו ברית ושבועה חוב גמור שהיו גופותיה' חייבי' ומשועבדי' וארצות' גם כן. איך יתכן שהבאי' מהם יסורו מאותו חיוב האם יוכלו להוציא עצמם בני העבדים כנעניים מן העבדות אשר יולדו בו והורישו מאבותיה'. וזהו עקר הברי' והאלה אשר לא תופר לעולם. וזה שאמר משה רבינו עליו השלום בפרש' ואתחנן לא את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת כי אתנו אנחנו אלה פה וגו' לפי שחייב הברי' היה חוב הכרחי כולל לדור הראשון ולזרעו עד אלף דור. וזהו מאמר הנביא (ירמיה לא ל"ט) כה אמר ה' נותן השמש לאור יומם חקות ירח וככבים לאור לילה רוגע הים ויהמו גליו וגו' אם ימוש החקים האלה מלפני נאם ה' גם זרע ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל הימי'. ויחזקאל אמר (סי' כ') והעולה על רוחכם היה לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגוים וגו'. ואמר והוצאתי אתכם מן העמ' וקבצתי אתכם מכל הארצו' וגו' עד והבאתי אתכם במסור' הברי' וברותי וגו'. וענין הנבואו'

האלה כלם הוא שהשם יתברך אמר לישראל אנכי הוצאתי אתכם ממצרים אני דבקתי בכם שכינתי אני נתתי לכם את ארצי כדי שתכירו אלדותי ותשמרו מצותי והיה אם לא תשמעו בקולי ותעבדו אלהים אחרים ונסחת מעל פני האדמה כי כמו שנתתי לכם את הארץ כן אקחנה מכם ואסלק שכינתי מביניכם. ואם תאמרו שאין לי עוד חלק ונחלה בכם ותהיו כגויי הארץ דעו שהיה לא תהיה כי עבדי אתם בגופותיכם. ולכן בחימה שפוכה אמלוך עליכם. ואם מלכי העכו"ם יחזיקו בכם אני אקבץ אתכם והוצאתי אתכם מארצ' והבאתי אתכם במסור' הבר' שהוא הברית הראשון שכרתי אתכם על עצמכם שהוצאתי אתכם מארץ מצרי' להיות לי עבדי'. ולהיות יסוד הברית והשעבוד הנצחי כלו יציאת מצרים היה תמיד נזכר בפי השם יתברך ובפי נביאיו. והיו מועדי ה' כלם זכר ליציאת מצרים כי זה מורה על ההשתעבדו' הנצחי:

אלשון. או יאמר דרך אחרת וימשכו בה המקראות כלם והוא בשום לב טעם הברית הזאת אחר היותם מושבעים בחורב ואין שבועה חל על שבועה והנה דחקו רז"ל שהוא על שביטלוהו במדבר ויתכן שזה כל כוונת הכתובים שאמר הלא אמרתי בפסוק הקודם ושמרת' את דברי הברית הזאת כו' שהוא זה שבא לעוברם בברית ה' אמר אל תחשבו שהייתם פטורים עד כה כי אם הן אמת כי אתם נצבים היום לפני ה' שכבר הוא אלהיכם ואתם נצבים לפניו לו לעם ואל תאמרו שא"כ מה צורך אל שבועה זו והלא אין שבועה חלה על שבועה הלא היא כי ברית שבחורב היה אל הכללות לשון רבים כד"א ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה ואומר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם וז"א אתם נצבים לעם כלכם דרך כלל לפני ה' אלהיכם ראשיכם כו' לשון רבים כל איש ישראל דרך כלל טפכם כו' אך עתה הוא לעברך לשון יחיד את כל אחד ואחד בברית ועוד תוספת אחר והוא ובאלתו מה שאין כן בחורב שלא היה שם אלה רק שבועה בלבד ואומר וגרך כו' יהיה כי יש ב' מיני גרים א' גרי הצדק ב' האספסוף ע"ד וחוטבי עצים כו' שבאו בערמה גם בימי משה כמ"ש ז"ל והנה הגרי צדק היה הענן קולטם כיתרו ודומה לו וזה אומר גרך אשר בקרב מחנך שהם תוך המחנה בקרב הענן מה שאין כן מחטב כו' והערב רב שהיו חוצה לו ועל כן לא אמר גרכם לומר הגרים המתייחסים אל כללות ואחדות ישראל גוי אחד שהם בעלי נפש מהשכינה מה שאין האחרים חוטבי עצים שהן מהחוזק כנודע ועל כן נאמר גרך לשון יחיד שהוא על גרי הצדק ונחזור אל הענין אמר לעברך את כל יחיד

וגם ובאלתו אשר זו מחדש כורת ה' עמך היום מה שלא הי' לכם בטרם יום זה ואל תתמה לומר כי במה נחשב יחיד להחשיבו כ"כ כי הלא רצונו ית' למען הקים אותך עם היותך יחיד לו לעם כאלו עם שלם הוא כל יחיד מכם ולא עוד כי אם שאינו כמלך שאין כבודו מלוך על מתי מעט ומכ"ש על איש אחד אך הוא ית' מכנה אלהותו על איש אחד וז"א והוא יהי' לך לאלקים ואל תתמה כי הלא הוא כאשר דבר לך והוא במה שדבר לך פנים בפנים ושמעת קולו שהוא אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה הלא לא אמר אנכי ה' אלהיכם כי אם אלהיך לשון יחיד והוא מז"ל שהי' הפייס שפייס משה על עון העגל כלום אנכי ה' אלהיכם אמרת אלהיך אמרת והרי אני שמרתי מצותיך וכן אל תתמה שזהו כאשר נשבע לאבותיך כי סגנון השובעה הי' להיות לך לאלהים ולזרעך הרי שהי' השבועה על יחיד כאומר לך וגם באומרו זרעך אפי' אחד נקרא זרע.

לקוטי שיחות חלק יט עמוד 270 הערה 28) לכאורה י"ל שזהו החידוש בכרייב הזאת (על הכר"ב וחורב) - דכאן היתה גם על הדורות העתידיים, ואשר לכן לא הוצרך רש"י לבאר הצורך והחידוש בכר"ב הזאת (אף שהאריכו בזה במפרשים: ראה תנחומא כאן •. רמב"ן כאן (כט, יז). אברבנאל ואלשיך כאן. ועוד). עוד י"ל דגם הכר"ב עם אלו שישנו פה צ"ל, כי הכר"ג הא' הי' רק עם דור ההוא, והכר"ב דכאן הי' עם דור שנכנסו לארץ (שלא היו בכר"ב הא') ועם כל דורות הבאים, וכן פ' בצרור המור כאן, ואין רש"י לפרש זה - לאחרי שכבר אמר שבכר"ב כזר צ"ל מפורש ואת אשר איננו 1 פה". לכאורה אין לומר (ע"פ פש"מ) שהחידוש בהכר"ב זו הוא ענין הערבות כמרז"ל בגמרא (סנהדרין מג, ב) וכהובא בפרש"י פרשתנו (כט, כח) ובמפרשים שם - דהרי בפי בחוקותי (כו, לז), וכשלו איש באחיו" פרש"י ומדרשו (סנה' כז, סע"ב. וש"נ) וכשלו איש באחיו זה נכשל בעונו של זה שכל ישראל ערביין זל"ז". ** אבל י"ל שע"פ פש"מ יש חידוש גם בזה בכר"ב כאן - ע"פ ל' רש"י בפרשתנו (כט, כח) מעניש את הרבים על .. היחיד", היינו שהערבות בפ' בחוקותי (הוא רק: א) כשלו איש באחיו ממשפחתו אן עמיתו וכיו"ב - ב) זה נכשל בעונו של זה, עונש דיחיד על היחיד. משא"כ כאן נתחדש שמעשה היחיד נוגע לרבים (וראה סנהדרין ושבועות שם: התם שהי' בידם למחות כו').

שה"ג שם* בתנחומא כאן (ובילקוט) בתחלתו שלש בריתות" (ואינו מבאר הצורך בכולם). ועד"ז הוא ברמב"ם סוף הל' מילה נכרתו עליהן שלש בריתות" (ברכות מה, סע"ב: נתנה בשלש בריתות) ומביא הכתוב (דחבא כט, סט) אלה דברי הברית גו' מלבד הברית גו'. ומסיים ושם הוא אומר אתם נצבים היום כולכם לעברך בברית ה' אלקיך כו". וראה פרש"י ברכות שם. ואכ"מ. (** אבל י"ל שפי' ומדרשו" שם הוא סיפור מה שיהי' לאחר זמן, היינו (לא שבעת הכר"ב האי נעשו ערבין, אלא) שוכשלו גו" קאי על הזמן לאחר ד. ואם לא תשמעו גו' דאז יהיו וכשלו גו", שה"ז לאחר הכר"ב דערבות מואב.

(20) פרשתינו כט יד. כִּי אֶת־אֱלֹהִים יִשְׁנוּ פֶה עֲמָלוֹ עֲמָד הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה אֲלֹהֵינוּ וְאֵת אֱלֹהֵינוּ פֶה עֲמָנוּ הַיּוֹם:

(21) רש"י שם ד"ה ואת אשר איננו פה. וְאֵת עַם דוֹרוֹת הַעֲתִידִים לְהִיּוֹת:

לקוטי שיחות שם. ג. דער ביאור בכל זה: רש"י דארף ניט באוואָרענען ווי אזוי מען קען מאַכן אַ כר"ב מיט די דורות העתידיים להיות, ווייל דאס איז מובן מעצמו: דער כר"ב האָט געמאכט דער אויבערשטער, וכמפורש בכתוב אשר ה' אלקיך כורת עמך היום" - און יעדער פארשטייט, אַז דער אויבי ערשטער קען כורת ברית זיין אויך מיט די דורות וואָס וועלן נאכקומען. און דאָס וואָס עס שטייט דער לשון (אין דיבור פון משה) אנכי כורת את הברית הזאת", איז ניט דער פשט, אַז דער כר"ב איז געווען צווישן אידן מיט משה; דער כר"ב איז געווען צווישן דעם אויבערשטן מיט אידן (כולל אויך משה), און דאָס וואָס משה רבינו זאגט אנכי כורת גו" מיינט עס אַז משה האט געמאכט די הכנות צום כריתת ברית. [ויש לומר, אַז כשם ווי כר"ב בכלל איז פארבונדן מיט אַ פעולה - און ווי רש"י זאָגט • עושין מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בנתיים" אזוי איז אויך אין דעם כר"ב געווען אַ פעולה און אַט די פעולה האָט - 1 געטאָן משה]. און דאָס איז אַזוי פשוט, אַז רש"י דארף אפילו ניט באוואָרענען אַז ס'איז ניט קיין סתירה, וואָס פריער שטייט ה' אלקיך כורת עמך גוי און דערנאָך שטייט אנכי כורת גו". און דאָס איז אויך דער טעם בפשטות וואס רש"י דארף ניט מסביר זיין ווי אַזוי האט עס דער אויבערשטער געזאגט משה'ן די מצוות אויף אַלע דורות און ווי אזוי דער ברית בין הבתרים (מיט אברהם אבינו) איז חל אויף די שפעטער-דיקע דורות, ווארום ביים בן

חמש למקרא איז אַפגעלייגט בפשטות, אַז דער אויבערשטער האט אויף זיך ניט קיינע הגבלות ח"ו, און ער קען מצווה זיין אויך לדורות שלאח"ז, און דערפאַר איז דאָס (בפש"מ) מלכתחילה קיין קשיא ניט, כנ"ל. ד. דאָס וואָס רש"י דארף און קומט יע מפרש זיין מיט וואָפּ עס דורות העתידיים להיות איז ניט דעם עצם הענין אַז דער כריב איז געווען אויך מיט די דורות שלאח"ז, נאָר דעם אופן ווי דער כריב איז געווען מיט דורות העתידיים להיות" פון דעם לשון, ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת ואת האלה הזאת כי את אשר ישנו פה. . ואת אשר איננו פה", איז פארשטאנדיק אַז דער כר"ב (קומט ניט נאר צו מחייב זיין די דורות הבאים, נאָר אַז דער כר"ב) איז געמאכט געווארן דירעקט מיט אשר איננו פה", און אין זעלבן אופן - פונקט ווי מיט אשר ישנו פה". נאָכמער איז עס מוכרח פון דעם וואָס נאָכדעם ווי דער פסוק זאָגט לעברך בברית ה"א" בנוגע די וואָס זיינען, נצבים גו' כולכם", חזר"ט ער איבער און דערמאנט זיי נאכאמאל ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת גו' כי את אשר ישנו פה" - וואָס לכאורה איז דאָס איבעריק. - נאר דאס איז בכדי צו כולל זיין בהדגשה דעם איננו פה" צוזאמען מיט דעם ישנו פה" און דערמיט מסביר זיין אַז דער כר"ב ביי ביידע סוגים איז געווען אויפן זעלבן אופן ממש. דעריבער איז רש"י מעתיק אויך די ווערטער ואת אשר (איננו פה) און איז מפרש וואָפּ עס (דורות העתידיים להיות)", וואָס מיט דעם איז ער מדגיש: א) אַז דער כריתת ברית איז געווען דירעקט מיט די דורות העתידיים להיות", און ב) אַז דאָס איז ביי זיי געווען בדומה ממש (וואס דער לשון, אַף" איז מחבר ומשווה) ווי ביי ישנו פה". ה. לפי"ז קומט אויס אַז ניט נאָר דאָרף רש"י ניט מוסיף זיין, אַז די נשמות פון די דורות הבאים זיינען דאָרט געווען, אדער אַז ברא כרע' דאבוה", נאָר די פירושים דא זיינען מושלל, ע"פ פש"מ: ווען מען זאל לערנען אַז דער כר"ב מיט אשר איננו פה" איז מצד ברא כרע' דאבוה" קומט דעמולט אויס, אַז דער כריב איז געווען אין צוויי אופנים שונים: דער ברית מיט ישנו פה" איז געווען מיט אים גופא, און דער ברית מיט איננו פה" איז ניט געווען מיט אים אַליין, נאָר אַלס כרע' דאבוה"; עד"ז וועט אויך זיין אַ חילוק אויב מען וועט לערנען אַז מיט איננו פה" איז דער כר"ב געווען נאר מיט זייערע נשמות (וועלכע זיינען געווען ביים כריתת ברית) - ביי ישנו פה" האָט מען כורת ברית געווען מיט די נשמות און אויך מיט די גופים, און ביי איננו פה" האט מען כורת

ברית געווען בלויז מיט די נשמות. אבער ווי רש"י לערנט, אַז פון פשטות הכתובים איז מוכח אַז דאָס איז ואף עם דורות העתידים להיות", הייסט עס דאך אַז דער כר"ב איז געווען מיט די דורות אליין (ניט אַלס כרעי' דאבוה) און אין דעם זעלבן אופן ווי מיט ישנו פה", ד. ה. מיט נשמות און גופים [און בפרט ע"פ המבואר ברש"י לעיל, כך היו כורתי בריתות עושין מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בינתיים כמ"ש העגל אשר כרתו לשנים ויעברו בין בתריו", וואָס דאָס באַווייזט דאָך 32 אַז די אלע וואָס זיינען עוברים בנתיים" ווערן איין זאך, ד. ה. ניט נאר מען ווערט איין זאך מיט דעם וואס מען מאכט דעם ברית (מיט דעם אויר בערשטן), נאר אויך אַז די אלע וואָס זיינען נכלל אין ברית ווערן איין זאך]. ו. ע"פ הנ"ל איז אויך מובן פאר- וואָס רש"י דארף ניט דערמאנען אויך גרים העתידין להתגיר" ווייל לפי פרש"י, אַז דער כר"ב מיט איננו פה" איז געווען מיט זיי גופא, ווערן אין די דורות העתידיים להיות" נכלל אויך גרים, ווארום ס'איז דאך פשוט אַז די דורות העתידיים להיות" מיינט אלע אידן פון יעדער דור פון די שפעטער" דיקע דורות, כולל אויך גרים [משא"כ לויט דעם פירוש אַז דער כר"ב איז מצד ברא כרעי' דאבוה" (וואס דאס קען ניט געזאָגט ווערן בשייכות צו גרים) אָדער מצד דעם וואס דער כר"ב איז געווען מיט די נשמות (וואס אויך דער טעם איז ניט מתאים (ע"פ פש"מ) בא גרים, כנ"ל ס"ב קושיא ד'): ואדרבה: רש"י קען ניט דערמאנען גרים און דערמיט זיי אויסטיילן אלס א סוג בפ"ע - ווארום דאָס איז אַנדערש פון דעם ברית מיט אשר ישנו", אַז (מיט אלע איז געווען דער זעלבער ברית, און במילא אַז) אַלע זיינען איין זאך. און הגם אַז פריער אין פסוק טיילט ער יע אויס גרים אלס א סוג בפ"ע - איז דאָס דערפאַר וואָס דאָרטן איז ער מפרט אלע סוגים פון אידן: ראשיכם גו' (דארט רעדט זיך ניט וועגן דעם ברית גופא, נאר וועגן נצבים" (אלס הכנה), לעברך בברית"); בשעת אָבער דער פסוק רעדט וועגן דעם ברית גופא - ,אנכי כורת את הברית גו" - איז ניט שייך איינצוטיילן אידן אין באַזונדערע סוגים. ז. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פאַרשטיין וואָס רש"י איז מדייק העתידיים להיות" און ניט הבאים" דער טייטש פון ווארט הבאים" איז ניט מדגיש אַז די זאכן האבן ניט קיין שום שייכות וקשר מיט אַ מציאות בהווה: הבאים" מיינט, אַז די וועלן קומען נאך (בהמשך ובשיכות צו) דעם (דור ההווה. ובמילא בשעת מען זאגט דורות הבאים" - כאטש אַז דערמיט איז מען אויסן צו זאגן אַז איצט זיינען זיי

נאך ניט געקומען, איז דא גלייכצייטיק אויך א שייכות, צום פריערדיקן דור - זיי וועלן קומען אלס המשך ותוצאה. וועלן געבארן ווערן פון דעם דור וואָס איז שוין דא. ד. ה. אַז אַט דער דור איז מכריח" דעם דור וואס קומט נאך אים, ובמילא קומט אויס, אַז מצד דעם דור איז שוין דא דער דור שלאח"ז, מערניט אַז אינעם זמן פון דעם דור איז ער נאך ניטא בפועל. [וע"ד מ"ש הרמב"ם זה שקראו אותו חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה כו' אלא הרי הוא מצוי ועומד שנא' כו' ולא קראוהו עוה"ב אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העוה"ז שאנו קיימים בו בגוף ונפש" - עולם הבא" איז אויך איצט מצוי ועומד", און ער ווערט גערופן (עולם) הבא" נאר דערפאַר ווייל ער קומט אלס א מסובב פון חיי עוה"ז, נשמה בגוף]. דאָקעגן דער לשון עתידיים להיות" איז איצט לגמרי ניט פאַראַן, ניט נאר ניטא בפועל, נאר דער עצם מציאות דארף ערשט ווערן", ד. ה. עס קומט ניט אַלס תולדה (תוצאה) פון פריער" דיקן דור. און דעריבער איז רש"י מדייק ביותר און זאָגט ניט דורות הבאים", ווייל דער מאלט וואָלט מען געקענט מיינען, אַז דער כריתת ברית מיט אשר איננו פה" איז מצד דעם וואס זיי זיינען דורות הבאים" - ווייל זיי קומען אלס תוצאה והמשך פון דעם היינטיקן דוג וע"ד הפי' אַז דאָס איז מצד דעם וואָס ברא כרעי' דאבוה". ועוד: דעמאָלט איז ניט ברור, אָדער נאכמער - אפשר איז מען שולל די גרים, וואָס זיי זיינען ניט נכלל אין די נאכקומענדיקע דורות", ווייל זיי זיינען ניט קיין המשך ותוצאה (תולדות) פון דעם איצטיקן דור. און דעריבער איז רש"י מדגיש, העתידיים להיות", וואָס אין דעם איז מודגש אַז זייער מציאות ווערט נתחדש בעתיד, ובמילא איז מובן אַז דער כר"ב האָט געמוזט זיין מיט די דורות (העתידיים) גופא און ניט צוליב דעם וואָס זיי קומען כהמשך ותוצאה פון דעם איצטיקן דור. און ס'איז אויך ברור אַז אין דעם זיינען אויך נכלל גרים, וואָס אויך זיי זיינען עתידיים להיות".

פרשתינו כט יא. לעברך בברית יתנה אלהיה ובאלתו אשר יתנה אלהיה פרת עמך היום:

רש"י שם ד"ה לעברך בברית. דָרָך הַעֲבָרָה כָּך: הַי כוֹרְתִי בְרִיתוֹת עוֹשִׂין מְחִצָּה מִכָּאן וּמְחִצָּה מִכָּאן וְעוֹבְרִים בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר "הַעֲגֵל אֲשֶׁר כָּרְתוּ לְשָׁנִים יַעֲבֹרוּ בֵּין בְּתָרְיוֹ" (ירמיהו ל"ד):

אחת שלימה וכללות נשמתותיהן נקרא כנסת ישראל שנחלקת לעשר מדרגות ובראש השנה מתעלים כל המדרגות אפילו מחוטב עציץ עד שואב מימך שהם בחינות ומדרגות התחתונות [ועיין מענין אתם נצבים ברבות בא פט"ו וז"ל במלאכים נאמר שרפים עומדים ממעל לו ובנשמות נאמר אתם נצבים היום ועמ"ש מענין שרפים עומדים ממעל לו בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בני ישראל ועד"ז יובן ענין אתם נצבים היום לפני ה'. ועיין עוד מענין אתם נצבים ברבות באיכה ס"פ אני הגבר וס"פ דוב אורב ובקהלת בפסוק אני קהלת ובוהר פ' יתרו דף פ"ב ע"א] להיות כולם מתעלים למעלה במקור חוצבם. וזהו ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל (ע' בזהר שמות ד"ו ע"ב) פ"י שכולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד. כי זהו כלל גדול דכל דאתי מסטרא דקדושה הוא בבחי' נעוץ סופן בתחלתן שאין לו בחינת ראש וסוף והוא בחי' עגולים שנמשך מבחי' סובב כל עלמין (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ויהי קול מעל לרקיע) ולכן אמרו רז"ל הוי שפל רוח בפני כל אדם לפי שיש בכל אחד ואחד בחי' ומדרגות מה שאין בחבירו וכולם צריכין זה לזה. ונמצא שיש יתרון ומעלה בכח אחד ואחד שגבוה מחבירו וחבירו צריך לו וכמשל האדם שהוא בעל קומה בראש ורגלים שאף שרגלים הם סוף המדרגה ולמטה והראש הוא העליון ומעולה ממנו מ"מ הרי בבחינה אחת יש יתרון ומעלה להרגלים שצריך להלך בהם וגם הם מעמידי הגוף והראש וגם כשאירע כובד בראש מקיזין דם ברגלים ונרפא ומקבל חיותו ממנו ונמצא שאין שלימות להראש בלתי הרגלים כך הנה כל ישראל קומה אחת שלימה. ונמצא אפילו מי שמחשב בדעתו שהוא בחי' ראש לגבי חבירו הרי אין לו שלימות בלי חבירו וימצא חסרון בנפשו מה שחבירו משלימו ועי"ז יהיה בטל ושפל רוח לגבי חבירו מבלי ימצא האדם ראש וסוף ועי"ז ביטול זה יתאחדו להשראת יחודו ית' שמסטרא דקדושה בלי ראש וסוף משא"כ מי שמחשב בדעתו נפרד במעלתו לגבי חבירו ועושה ראש וסוף נפרדים הרי הוא נופל בעלמא דפרודא שמסט"א והנה בראש השנה הוא בחי' התשובה שכללות נשמות ישראל תשובנה למקורם ושרשם. וזהו בהתאסף ראשי עםת ראש הוא בחי' המחשבה וראשי עם הם בחינות המחשבות של כללות ישראל שהם מתאספים מעלמא דפרודא שנפלו מחשבותם להיות זה פונה לכאן וכו' ונעשים רשות היחיד ליחודו ית' (ועד"ז הוא פ"י שמע ישראל שמע לשון אסיפה מלשון וישמע שאול

וכמ"ש במ"א וע' בפע"ח שער ר"ה פ"ג) וזהו זרך כלל: **עייין שם בארוכה.**

שם פרשת תבא מב עמוד א. אך אי אפשר להגיע לבחי' ומדריגה זו בחי' פנים הנ"ל כ"א ע"י חיפוש ופשפוש במעשיו בעשיית וכמ"ש בקשו פני שתהיה כאבידה המתבקשת שצריך לחפש אחריה ולפשפש במעשיו כנ"ל. וזהו אתם נצבים היום כולכם וגו' לעברך בברית ה' אלהיך וגו' **כי בכל מקום שנאמר היום הוא ראש השנה.** ובר"ה הוא מעביר בך הברית שהוא התקשרות בנקודת הלב הפנימית (כי עם היות דבר"ה הוא המשכת בחי' יראה כנ"ל אך תוכה רצוף אהבה אלא שהאהבה היא בפנימית הלב לבד ע"ד וגילו ברעדה וכמ"ש לקמן ע"פ שיש אשיש בהוי' ותגל נפשי באלהי כו' ע"ש) ונקרא ברית לפי שאי אפשר לדבקה בו בפנימיות הלב (עם היות שיש בודאי בכל נפש מישראל בחי' זו). אלא כ"כ מעביר ערלת הלב. וכמ"ש ומלתם את ערלת לבבכם והערלה היא ההתקשרות בתאוות ושאר גמשיות העולם וכל זמן שיש עליו בחי' ערלה זו בלבבו הרי מכסה ומסתיר ממנו אור פניו מלדבק בו בפנימיות לבו כיון שחיצוניותו מקושר ומדובק בהבלי עולם. (וע' בפ' שלח ע"פ מקושש עציים). וזהו בברית ה' אלקיך פ"י שההתקשרות יהיה שבחי' הוי"ה יהיה אלהיך שלך ליבטל אליו מעומקא דליבא. וזהו שאמר ירמיהו הנביא הסירו את ערלת לבבכם והמולו לה' פירוש שלימד דעת את העם שלא יפול לב האדם עליו בראותו חיצוניות לבו מקושר בגשמיות העולם לאמר ח"ו נגזרנו אבדה תקותנו אלא הסירו את ערלת לבבכם פ"י שיש בכל אחד ואחד מישראל בחי' פנימיות הלב אלא מכיון שהערלה שולט על חיצוניותו הנה גם הפנימי נסתר ונתעלם בו אבל כשתסירו את הערלה ממילא יתגלה הברית וההתקשרות בהמולו לה' ואז יהיה גם חיצוניות לבו בהתגלות לה' כרשפי אש שלהבת העולה מאליה. (וזהו ענין ויחד לבבנו כמ"ש בד"ה מי מנה ועמ"ש בפ' בראשית סד"ה להבין ענין הברכות ולזאת צ"ל המשכת החותם כו' ע"ש. ומזה יובן ענין החותם דיוהכ"פ שלפי שיוהכ"פ הוא בחי' פנימית הלב לכך זוכים אז לבחי' החותם שהוא בחי' ויחד לבבנו ע"ש וגם הוא בחי' חותם בברוך דתשבע"פ כמבואר שם בענין חתום תורה בלמודי וזהו ענין הכריתת ברית על קבלת התורה שקודם ר"ה שבכלל זה הוא להיות עסק התורה לשמה ע"ד זכה נעשה לו סם חיים כו' וע"ז נמשך גמר החותם ביוהכ"פ כו' ועמ"ש בפ' עקב בענין וצריך שיזכיר ברית ותורה בברכת הארץ). וזהו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו שלכאורה אינו מובן

הלא אין לו דמות הגוף ח"ו וגם מהו בצלמנו לשון רבים. ויובן עם הנ"ל כי הנה הקב"ה סתים וגליא פ"י גליא כמ"ש אתה הראת לדעת כי הוי"ה הוא האלהים אין עוד מלבדו מפני שנראה בראיה חושיית דכולא קמיה כלא חשיב ותמיד מהוה ומחיה אותם מאין ליש ואלו הי' מסתלק חיותו כרגע היו חוזרים להיות אין ואפס ממש. וא"כ נראה תמיד האין והאפס שבהם ונגלה כבוד ה' בהתגלות כי אפס זולתו. אך אעפ"כ הוא סתימו דכל סתימין לית מחשבה תפיסא ביה ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום. וכמו כן עשה את האדם בשתי לבבות בחי' פנימיות וחיצוניות הנ"ל. (ברכות הובא פסוק נעשה אדם בראשית ס"פ ח' ר"פ חקת פ' ואתחנן ובקהלת בפסוק כי אדם אין צדיק. זהר ח"א כ"ב א' כ"ג א' ל"ד ב' וע"ש מ"ז א' ח"ב נ"ה א' ק"כ א' ח"ג י"ב א' ל"ג ב' ל"ה סע"ב וע"ש בהרמ"ז מ"ב א' ק"ד א' וע"ש בהרמ"ז ר"ט ב' רל"ח ב' רע"ח ב'). וזהו ושמרת ועשית אותם בכל לבבך דהיינו בשני לבבות הנ"ל וזהו בחי' בצלמנו כי צלם הוא בחי' עצמיות ומהות ממש ועמ"ש בד"ה כי תצא וכדמותנו הוא ענין בכל נפשך שיש שתי נפשות נפש השכליות ונפש המדברת החיונית ושתי הנפשות הם בחי' אותיות אלא שזו היא בחי' אותיות המחשבה וזו בחי' אותיות הדיבור וזהו ובכל נפשך שצריך להיות כולו לה' בשתי הנפשות דהיינו להעמיק דעתו בתורה בכל שכלו עד מקום שיד שכלו מגעת שיהיה כולו מקושר ומדובק בתורת ה' לדבקה בו וגם שיהיה דיבורו בתורה להמשיך כח המחשבה העליונה מהעלם אלהגילוי בפיו בדיבורו בתלמוד תורה וזהו כדמותנו שהאותיות יש להם בחי' דמות וציוור המצייר את השכל ומלבישו ואינו עצם הדבר ומהותו. וזהו את ה' האמרת היום כי האמרת הוא פועל יוצא כלומר הפעלת את ה' שיאמר מאמר זה בצלמנו כדמותנו כי ע"י שיהיה עמלו בתורה ומוציאה בפה ממשך מההעלם אל הגילוי דבר ה' לאמר מאמר נעשה אדם בצלמנו וגו' כנודע דבאתעדל"ת כו' ורוח אייתי רוח כו' (ועמ"ש מענין את ה' האמרת בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה גבי שה"ש וע"פ וארשתך לי) וכל זה למה כדי להיות לך לאלהים פ"י שיהיה אלהים שלך פ"י שיוקבע ענין אלהותו במחשבתך ובלבך היטב ליבטל וליכלל ברצונו ית' וה' האמירך היום כי יתן דיבורו לך לישא וליתן בדבורו של מקום כמ"ש ואשים דברי בפ"ך שבזה תתעלה עילוי רב (ועמ"ש מענין זה בד"ה זאת חקת התורה ובדבור השני שע"פ ביום השמיני עצרת ועיין מענין וה' האמירך ברכות כי תשא ר"פ מ"ה) ולתתך עליון כל כל הגוים וגו'. פ"י הגוים ואויבים שבקרבך

להכניע' שלא יהיה מונע מבית ומחוץ ולהיות מאיר בך חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה (ועיין ברבות וישלח פ' ע"ה) וזהו לתהלה ולשם ולתפארת כי תהלה מלשון בהלו נרו שהוא לשון אורה בחי' חכמה ראייה ושם הוא בחי' בינה שנקרא שם הגדול ותפארת הוא בחי' דעת שהוא כולל חסד וגבורה כו' (וע' בזהר דמשפטים) (דקכ"ג ע"א) שנקרא הדעת בשם תפארת וגם כמ"ש הרמ"ז ר"פ ויקרא דדעת אסהיד באנפין ובאדר"ז (דרצ"ג סע"ב) ומהאי נהיר אנפוי כו' והוא בחי' יאר ה' פניו אליך שמזה נמשך לך אמר לבי בקשו פני רעו"ד כו' וכמ"ש לעיל ע"פ כי תצא ובפ' ויצא בד"ה אם לא תדעי לך כו' וע' מענין לתהלה במ"ש לקמן ע"פ יצמיה צדקה ותהלה נגד כל הגוים ומענין שם הגדול ע"פ אני כו' דפ' ציצית. וע"פ ראה אנכי כו':

28) לקוטי תורה שם מא עמוד ג. היום הזה הוי"ה אלהיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך. את ה' האמרת היום וגו' וה' האמירך היום וגו'. להבין פירוש היום הזה ולא כתיב איזה יום משום דהמקרא מחובר לפרשה שלמעלה הימנה שמסיימת ארץ זבת חלב ודבש שקודם שנכנסו לארץ היה כריתת ברית על קבלת התורה מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב וזהו היום הזה וגו' דהיינו בשעת כניסתן לארץ ולכן ודבש היום הזה הוי"ה הוא ראשי תיבות צירוף הוי"ה אחת שהוא"ו של ודבש שבפרשה ראשונה מחובר למקרא שלמטה הימנה כי ככל ענין אחד. והנה בחי' ארץ ישראל הוא בחי' תורה שבעל פה. כי בחי' ישראל הוא בחי' אדם. והוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם וגו' וזהו תורה שבכתב. וארץ ישראל הוא בחי' תורה שבעל פה בחי' והארץ הדום רגלי (וע' מזה בד"ה השמים כסאי ר"פ בראשית) כי אע"פ שעיקר דיני התורה שבע"פ הוא בבחי' עשי' גשמיות מ"מ הרי היא כמו בחי' רגל וסוף מעשה לבחי' אדם הנ"ל אלא שירדה ונתלבשה ממקום גבוה למקום נמוך ונקרא ארץ זבת חלב ודבש. כי דבש וחלב תחת לשונך וזהו סתרי תורה לפי שיש בה מתיקות והן הם טעמי תורה והכל נמשך ונשפע מבחי' ארץ הנ"ל כי סוף מעשה במחשבה תחלה ואי אפשר להשיג טעמי תורה וסודותיה אם לא על ידי ידיעת התורה שבע"פ כמו למשל מלך שבונה בנין מפואר ואי אפשר להשיג חכמתו ורצונו שבבנין בלי שיוגמר בנין הנ"ל בשלימותו.

מלך על כל האדם וזהו שתמליכוני עליכם. כי הנשמות עלו במחשבה עליונה. וכמו שמוציאים מחשבתם מכח אל הפועל בדיבור תלמוד תורה ותפלה. כך את ה' האמרת היום וגו'. ור"ל שיאמר מאמר זה נעשה אדם וגו' כי בחיי תורה שבע"פ ובחי' ר"ה הוא ענין א' בחי' דיבור בחי' נוק' כו' וה' האמירך וגו' כי העלאת מ"נ זו כתיב (תלים קמ"ז) לא עשה כן כו', והנשמות עלו במחשבה מפני כי ה' הוא הנותן להם כח בדיבורם קבעם בפה כו' לתהלה לשם ולתפארת שיעשו מוחין לנוק' בחי' חב"ד וכו' וד"ל:

אור התורה עה"פ עמוד תתרט"ט. הג' האמרת לשון אמירה ודבור בשה"ש ע"פ יונתי עשית אותו להיות אומר ודובר עד"מ כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו בסדור בד"ה הקול קול יעקב, והנה היום קאי על ר"ה וענין האמרת לשון שבח כמשארז"ל אמרו לפני מלכיות וארז"ל שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד זהו מלכות וזהו חטיבה אחת, וגם אמרו לשון לבוש ולשון לבוש היינו כמ"ש ה' מלך גאות לבש יביאו לבוש מל', ור"ל שזהו לבוש יפה וגם ששרשו מימי קדם, ולשון אמירה ודבור בר"ה ענין עולם הדבור, וזהו שאומרים בר"ה ודברך מלכנו אמת וקיים לעד וגו', ועו"ל בענין ר"ה נאמר ג"כ לעולם ד' דברך נצב בשמים כמ"ש במד"ר אמור ר"פ כ"ט אך פ"ה האמרת היום היינו שבר"ה ממשיכים הדבור מע"ק שמשם דוקא יומשך הדבור וא"כ ממילא יומשך הדבור רק לטוב,

31 ראש השנה כו. מתיב רב עינא: שְׁנָה יוֹבֵל לְרֵאשׁ הַשְּׁנָה לְתַקִּיעָה וְלַבְּרָכוֹת, וְהָא אִיכָא "זָה הַיּוֹם תְּחַלֵּת מַעֲשֵׂיךָ זְכָרוֹן לְיוֹם רֵאשׁוֹן", דְּבְרֵאשׁ הַשְּׁנָה אִיתָא, וּבְיֹבֵל לִיתָא!

34 ראה הערה 27.

35 נצוצי אורות לזהר לב: נראה שנקרא בשם היום לפי שהוא יום ו' שבו נברא אדם הראשון ונקרא יום הששי בה' הידיעה לכן נקרא היום הידוע.

זוהר חלק ג רלא. מר רבי יהודה, לימא לן מר, (ס"א מאלין) מלין מעליקתא דראש השנה. פתח רבי שמעון וקאמר (מלכים ב' ד':ח') ויהי היום. בקל אקטר דקתיב ויהי, איהו צער, ויהי בימי צער. ונדאי, ויהי היום, יומא דאית ביה צער, ונדא הוא ראש השנה, יומא דאית ביה דינא קשאי על עלמא. ויהי היום ויעבר אלישע אל שונם, יומא דראש השנה הנה. ובכל אקטר ויהי היום, דא ראש השנה.

והנה שלימות וגמר הזה הוא בסוף מעשה שהוא על פי תורה שבעל פה אשר בה גילוי רצונו ית' כי על פי תורה שבכתב אי אפשר לידע שום דין על בוריו בלתי פירוש הגמרא כמו דרשת טטפת שבתפילין כו' וכיצא בהן. ואיך הם נכתבין וכל פרטי דקדוקיהם (וע' באגה"ק קרבו לסופו בד"ה אשת חיל עטרת בעלה וזהו ענין בינה יתירה ניתנה באשה כו' שדרשו רז"ל פ"ה דנדה ע"פ ויבן הוי"ה אלקים את הצלע כו' וע' בזהר בראשית) (דמ"ח ע"ב) ועמ"ש בפ' וארא ע"פ לכן אמור לבניי בביאור ענין והבאתי אתכם אל הארץ כו' וכס ויבן לשון בנין כמ"ש רז"ל ע"פ ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך כי תורה שבעל פה נק' ג"כ בית כמ"ש במ"א ונודע דבחי' בית שרשו ממקום גבוה מאד כו' ועמ"ש בפ' נשא סד"ה כה תברכו מענין ורב שלום בניך כו' ולכן הוי"ו של ודבד מחובר עם היום הזה הוי"ה להיות בצירוף שם הוי"ה אחת. והנה יש בחי' עולם שנה נפש כי כמו שיש בחי' זו בעולם כך יש בשנה והוא בראש השנה. ולכן קורין פרשה זו קודם ראש השנה כי היום הזה וגו' קאי על ר"ה (עיינ בפ"ה הרמ"ז בזהר ר"פ בא) (דל"ב ע"ב) גבי היום דא ראש השנה ובכל שנה קודם ראש השנה צריך כריתת ברית מחדש על קבלת התורה שבראש השנה הוא בחי' מצוץ לעשות את החקים וגו' (לפי שבר"ה הוא ענין אחד עם תורה שבעל פה כי ר"ה הוא בחי' שתמליכוני עליכם ומלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה כו' לכך כמו שכתורה שבעל פה הוא גילוי הרצון עליון איך יעשו התפילין והסוכה כו' כך בראש השנה הוא גילוי רצון עליון ולכן בר"ה הוא בחי' מצוץ לעשות כו') ולכן נקרא ראש השנה ולא תחלת השנה כי כמו שיש בחי' ראש בנפש שהוא ראש ושכל לגבי הגוף כך יש בחי' ראש בשנה והוא ראש השנה (הוא בחי' גלגלתא דחפאי על מוחא שהוא בחי' גילוי רצון העליון וכמ"ש במ"א ע"פ תקעו בחדש כו' והנה כמו דבתשבע"פ הוא בחי' בינה יתירה ניתנה כו' כך ג"כ בבחי' יראה שהיא בחי' ראש השנה אע"ג דיראה נק' בחי' נוקבא לגבי אהבה וכמ"ש אשה יראת ה' וכתוב זכר חסדו אעפ"כ זה השער כו' ושרשה מיראה עילאה כו' וכן בבחי' דיבור שהוא בחי' בנין המל' שנקרא דבר ה' שזהו בחי' ר"ה שייך ג"כ בחי' זו דבינה יתירה ניתנה כו' והיינו דמ"ש ויבן ה' אלהים את הצלע הוא ביום ו' למע"ב שהוא ר"ה):

שם מב עמוד ג. וזהו את ה' האמרת היום וגו'. כי בעת בריאת העולם ואדם אין כו' כד סליק ברעותי' כו', אבל עכשיו ע"י מעשה התחתונים כו' וכפי ערך העלאת מין במעשינו ובעבודתנו בתורה ותפלה של כל השנה רוח אייתי רוח ואמשיך רוח מלמעלה מהעלם אל הגילוי בדיבור נעשה אדם בצלמנו כדמותנו להיות בחי' ר"ה

(איוב א':ו) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, יוֹם רֵאשִׁי הַשָּׁנָה הַזֶּה.

אור החמה שם ראה בסוף.

38) רש"י בשלח טו ב. זה אלי. בְּכַבּוּדוֹ נִגְלָה עֲלֵיהֶם וַיְהִי מֵרֵאשִׁית אוֹתוֹ בְּאֶצְבָּע, רָאִתָּה שְׁפָתָהּ עַל הַיָּם מֵהַ שְׁלֵלָה רָאוּ נְבִיאִים (מכילתא):

39) רש"י דברים ו ו. אשר אנכי מצוך היום. לא יִהְיוּ בְּעֵינַיִךְ כְּדִיּוּטָגְמָא יִשְׁנָה שְׁאִין אָדָם סוּפְנָה, אֶלָּא פְּחֻדָּשָׁה שְׁהַפֵּל רָצִין לְקִרְאָתָהּ; דִּיּוּטָגְמָא – מִצְנַת הַמַּלְאָךְ הַבָּאָה בְּמִקְתָּב (ספרי):

40) ראה הערה 15.

תנחומא תבא א. ומה תלמוד לומר, היום הנה. אֶלָּא פֶּךָ אָמַר מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, בְּכָל יוֹם יִהְיֶה הַתּוֹרָה חִבִּיבָה עֲלֵיכֶם כְּאֵלוֹ הַיּוֹם הַזֶּה קִבְּלֶתֶם אוֹתָהּ מִהַר סִינַי.

פסיקתא דר"כ. [כא] ביום הזה באו מדבר סיני (שמות יט:א). וכי ביום הזה באו, אלא כשתהא למד דברי לא יהו בעיניך ישנים אלא כאילו היום ניתנה תורה, ביום ההוא אין כת' כן, אלא ביום הזה (שם).

תנחומא באבער יתרו יג. ביום הזה באו מדבר סיני, כי ביום הזה באו, אלא כשתהא לומד, אל יהו בעיניך ישנים, אלא כאילו היום הזה ניתנה, ביום ההוא אין כתיב כאן, אלא ביום הזה,

41) רש"י יתרו יט א. ביום הזה. בְּרֵאשִׁי חֻדְשׁ; לֹא הָיָה צְרִיךְ לְכַתֵּב אֶלָּא בְּיוֹם הַהוּא, מַהוּ בְּיוֹם הַנֶּהָר? שְׁיִהְיוּ דְבָרֵי תוֹרָה חֻדְשִׁים עֲלֵיךְ כְּאֵלוֹ הַיּוֹם נִתְּנָם (ברכות ס"ג):

42) עקב יא יג. וְהָיָה אִם-שָׁמַעַתְּ תִשְׁמַעַל אֶל-מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶנָה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֹא-הָיָה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ בְּקִלְ-לִבְבְּכֶם וּבְקִלְ-נַפְשְׁכֶם:

רש"י ד"ה והיה אם שמע תשמעו. אִם שָׁמַע בְּיָשָׁן תִּשְׁמַעוּ בְּחֻדְשׁ, וְכֵן "אִם שָׁכַח תִּשְׁכַּח" (דברים ח') – אִם הִתְחַלַּת לִשְׁכַּח סוּפָה שֶׁתִּשְׁכַּח כְּלָה, שְׁכַּח פְּתִיב בְּמַגִּלָּה אִם תַּעֲזֹבְנִי יוֹם יוֹמִים אֶעֱזֹבְךָ:

רש"י ד"ה מצוה אתכם היום. שְׁיִהְיוּ עֲלֵיכֶם חֻדְשִׁים, כְּאֵלוֹ שְׁמַעְתֶּם בּוֹ בְּיוֹם (ספרי):

43) אור התורה דברים חלק ג דרושים לר"ה עמוד א"תלב. זה היום תחלת מעשיך. עֵינֵי מ"ש בְּבוּךְ תִּרְט"ו

בתחילתו ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות לאמר זה הדבר, בענין כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה, ע"ש סעי' י"ד וסעי' ט"ו, ושם ג"כ ענין בכ"ה באלול נברא העולם הבריאה בבחי' כה, ור"ה נק' זה היום להמשיך בחי' זה, ע"ד וזה הדבר במד"ר פי תצוה ר"פ ל"ח, ועמ"ש ג"כ בבוך המתחיל הגהות לד"ה כל המשמח את החתן דף תנ"ב ע"ב ודף תנ"ג בענין לאמר זה הדבר, ומשם יובן בתוס' ביאור ענין ר"ה שנק' זה היום והנה י"ב ר"ח הם כנגד י"ב שבטים, וא"כ י"ב ראשי המטות כנגד י"ב ראשי חדשים וגם י"ב שבטים נק' זה מנין י"ב כמ"ש במד"ר, ועיין מש"ל דנה"א ע"א קיצור מהדרוש ראשי המטות הנ"ל. והנה הזי"ן עם שרומז לז' חדשים י"ל שמורה ג"כ על ר"ה שנק' חודש השביעי, וגם כולל ז' חדשים מניסן עד תשרי, ואח"כ ה' הם חדשים שאחר תשרי עד סוף אדר, וזהו שנקי זה היום, וכמו לאמר זה הדבר נאמר גבי נדר והתרת נדר, כמו"כ בר"ה יש התרת נדרים ער"ה, וע"ש בד"ה ראשי המטות שכדי להמשיך זה הדבר צריך לזוהר מדי כמות שאין מקבלים פני שכינה, ספ"ז דסוטה דמ"ב ע"א, וכל ד' כמות הנ"ל פגמם הוא בענין הדבור ע"ש פט"ז ובר"ה שער הקדושה ר"פ י"ג, כמו"כ בר"ה שהוא בנין עולם הדבור, וכמרוז ג"כ במד"ר ר"פ כ"ט ע"פ לעולם ה' דברך נצב בשמים דקאי על ר"ה יעו"ש, ע"כ צריך האדם לשוב מדי בחיי הנ"ל הפוגמ' בהדבור, שפוגמ' בד' אותיות אד' כו' וקוצץ היחוד דשם אד' עם שם הוי' וע' מ"ש בלק"ת בד"ה כי כארץ תוציא צמחה בענין כן אד' הוי' יצמיח צדקה ותהלה ושם דשם אדי מאיר בר"ה ושם הוי' בניקוד אלקים ביוהכ"פ, ע"כ צריך קודם ר"ה לשוב מן שמץ של ד' כמות הנ"ל כו', והנה בר"ה הוא בנין המל', ועיין בד"ה ראשי המטות הנ"ל פ"ד שהמל' הוא יחוט שזהו בחי' הודאה. והנה בר"ה נאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו בצלמנו הוא יחול'ע וכמש"ש בסידור בדרוש ברהמ"ז ד"ה ת"ר מניין שברכת הארץ לברהמ"ז מן התורה מתחלת בנודה לך, וברכת הזן הוא בחי' ברכה שלמעלה מהודאה, ומקדימין ברכת הזן שכדי להיות בחי' הודאה נודה לך צ"ל בחי' ברכה והמשכה עליונה מלמעלה תחילה ע"ש בד"ה אך הנה עדיין, ע"כ צ"ל ב' הבחי' בצלמנו כדמותינו, ועוד י"ל כי אע"פ שר"ה הוא עיקר בנין המל' שם אד', מ"מ הוא ג"כ בנין זו"נ יחד שז"א נקי מלכא, וזהו ענין מלכיות וזכרונות, יחוד שם אד' עם שם הוי', שילוב הוי' באד', שזהו"ע ה' מלך וע"כ זהו ע"י ב' הבחינות בצלמינו כדמותינו, ועיין בלק"ת פ' תבא בד"ה היום הזה ושם פ"ג פי' את ה' האמרת היום שעשיתי אותו ואמר מאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו יעו"ש ועד"ז יש לפרש זה היום תחלת מעשיך, פי' תחלת מעשיך היינו מאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. (ב) עיין

בלק"ת בד"ה והי' ביום ההוא יתקע ספ"ד, שלכן צ"ל תקיעת שופר בר"ה בשופר של איל שהוא בחי' בהמה ולא די בצעקה מפנימי' הלב של האדם, ובעסק התפילה זהו כדי שיבא ההשפעה בגשמיות שהוא בחי' בהמות. לכן צ"ל ע"י שופר מבחי' בהמה, רק של פרה פסול מפני שהוא דין כו', וא"כ יש להעיר ממ"ש בד"ה להבין ענין ברכת חתנים דחורף תקס"ג שבחי' מ' נק' רוח הבהמה היורדת למטה דהיינו שם ב"ן גימט' בהמה שיוורד להחיות ב"ע וזו היא ירידה גדולה, ירידת הזיו ממקורו להיות נמשך להחיות בעלי גבול, גם עד"ו בהמה רבה שלפני האצילות הוא ג"כ ירידה גדולה, ועיין בלק"ת פי פנחס בד"ה את קרבני לחמי דרוש השני מענין ירידת הזיו, משא"כ רוח האדם שם מ"ה הוא העולה למעלה להבטל באור א"ס, וע"כ כדי להמשיך החיות בב"ע שזהו בחי' רוח הבהמה כו', לכן צ"ל בשופר שמבחי' בהמה דוקא, וגם לכן אמרו לפני מלכיות לשבח שמביאין ראי' מן התורה שכן צ"ל, והיינו כמו שע"י קרבן מהבהמה מתעלה שם ב"ן אח"כ לבחי' שם מ"ה, ועי"ז יש ג"כ עליי' לשם מ"ה, כי שורש ב"ן מס"ג מבחי' עולם התווה שלמעלה מהתיקון. וזהו בחי' שופר שהוא בינה שלמעלה מז"א, וגם יוהכ"פ זהו עלי' יתירה לבחי' שלמעלה מהתווה והתיקון, ולכן אין בו אכילה ושתיה שהוא למעלה מהבירורים, וכ"ז ע"י בירור שם ב"ן תחילה, עיין מזה בהקיצור ע"פ ראשי המטות לעיל דנ"ה סעי' ב' ובהערה לסעי' ט', ולפי"ז י"ל ענין יתקע בשופר גדול ר"ל של בחי' בהמה רבה שם ב"ן שלפני האצילות שהוא מל' דא"ק ואם שצ"ל מאיל י"ל זהו בחי' כשב שלמעלה מבחי' כבש כמ"ש עיין בלק"ת פ' אמור לענין פ"א ובאו האובדים, עיין בהקיצור ע"פ עולת תמיד סעיף ד', והוא לעיל דף נ"ד. בבוך בה"ז דף כ"ד, ענין פה פאה שופר ר"ה ושם דף תכ"ב סעי' ב' מענין שופר גדול שע"ז יומשך הדבור ג"כ בבחי' אתון רברבן שתתעלה ה' תתאה ע"ד ה' עילאה בחי' ביום ההוא יהי' כו'. ג) וה' האמירך היום כמ"ש ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, וג"כ פ"א אחד שאין כיוצא בו, עמ"ש בבוך יהושע דרפ"ח ע"ב, ע"פ הזח"ב תרומה קס"ט ב' שבישראל למטה נמשך כל מה שיש באצילות למעלה משא"כ כו' ולכן חטא חטאה ירושלים, משא"כ עו"ג אף שחוטאים אין כלום, הרי מודו"מ של ישראל מעוררים למעלה מעלה, משא"כ כו', וא"כ אין כיוצא בו, ולכן נאמר אני אמרתי אלקים אתם ולע"ל יהי' הוי' שמם כו'. בענין את ה' האמרת היום לשון לבוש פורפירא כי מל' נק' לבוש כמ"ש ה' מלך גאות לבש, ועיין מזה בהביאור ע"פ וכל העם רואים את הקולות. ובלק"ת בד"ה נשא פ"ג, ומבואר בד"ה ביום השמיני עצרת בן חכם פ"ב שיש במל' ב' בחי', היינו חיצוניות המל' מה שמחיי העולמות

שבבחי' זו אין העון מסך מבידיל כו', ונראה שבחי' זו נק' מלך אלקים על גוים, ואפ"ל שמ"מ לבחי' זו שייך זו מצות שנצטוו בני נח, שע"ז יומשך חיות העולמות הנמשך ע"י זו מדות, והיינו מבחי' חיצוניותו של זו המדות שלכן הם הנקראים ימי החול, כמ"ש בסידור שער היו"ט ע"פ הזהר אמור דצ"ד, והם המתלבשים במט"ט שרו של עולם, ובמא"א את זי"ן סעי' י"ג ז' מצות בני נח בסוד זמ"ל קדמאין כנגדם ע' אומות, כל אחד כלול מיו"ד, ויותר י"ל שזהו כנגד ע' שרים, ולפ"ד המא"א י"ל מפני שמקבלים מזמ"ל הנ"ל, ועיין בלק"ת פ' ראה בד"ה וכל בניך פ"ג בענין ע' תלויה שבתבית מיצר תילים סי' פ', שבחי' ע' הנ"ל מאיר עליהם בבחי' מקיף, כענין לבונה, נמצא לבוש זה חיצוניות המל' מה שנמשך ע"י מקיף דע' תלויה זה הלבוש הוא מסתיר מאד, כי החושך יכסה ארץ, אבל ואנכי נטעתך שורק, ז' מצות עם שורק הם תרי"ג ואם ז' מצות דרבנן הם תר"ך בחיי כתר הרי ממליכים הלבוש מלי מבחי' כתר, וזהו כענין, הנזכר במד"ר פ' ויקרא פי שהם המליכוהו על הים באמרם ה' ימלוך לע"ו שהוא לבוש מלכות מבחי' פנימיות המל' שנעשו בו ניסים נפלאים, והפך ים ליבשה כו', על לבוש זה חקק כל זה שבתורה דהיינו הארת א' דאנכי שמאיר במל' הנקי ז', זהו את ה' האמרת היום לבוש יפה ונאה, ועיין לקוטי תורה בשיר השירים בד"ה יונתי בחגי בפירוש יפתי עיין שם פרק ג', ובהביאור שם פרק ג' ובהביאור השני פרק ב', ועיין מ"ש בדרוש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' דכבוד הוא ג"כ לבוש, אך צריך להמשיך להיות ברוך כבוד ה' ממקומו ושרשו מבחי' מה שעלה במחשבה הקדומה הלבוש דאנא אמלוך כו' וע"ש בפ"א איה מקום כבודו.

סה"מ תרס"ט ד"ה זה היום. זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון. וקאי על היום דר"ה שהוא תחלת מעשיך, וצ"ל והלא ר"ה הוא יום וא"ו לברה"ע, דבכ"ה באלול נבה"ע, ור"ה הוא יום ברוא אדה"ר שהוא יום וא"ו למע"ב, שע"ז ארז"ל ע"פ אהור וקדם צרתני שנברא אהור למע"ב, היינו שכל הנבראי' נבראו קודם ממנו והאדם נברא לבסוף, ואין אומר שהיום שנברא בו האדם הוא תחלת מעשיך. והנה בגמ' דר"ה אי' כמאן מצלינן האידינא זה היום תחלת מעשיך כר"א שסובר דבתשרי נבה"ע. ולכא' איין מובן איך הוא כר"א והרי ר"א שאו' בתשרי נבה"ע סובר שהתחלת הבריאה הי' בכ"ה באלול וכדאי' במד"ר אמור ר"פ ב"ט ובתוס' ר"ה ד' בשם הפדר"א. וא"כ הי' צ"ל ר"ה ג"כ בכ"ה באלול והוא תחלת מעשיך לכא' ואיך לדעת ר"א נקבע ר"ה ביום וא"ו לבריאה ונק' תחלת מעשיך. וע"ה שלר"י ודאי לא יצדק לומר זה היום כו'. מ"מ הרי לכא' גם לר"א לא

יצדק הדבר, ומשמעות הגמ' דלדעת ר"א דוקא יצדק שר"ה הוא ביום ברא אדה" ושנק' תחלת מעשיך וע"פ דעתו דוקא נא' זה היום כו', אך הענין הוא, דהנה ידוע שיש ב' מדרי' בחי' זה ובחי' כה. דבד"כ זה הוא בחי' גילוי מהות הדבר וכמו אשר יאמר עליו כי הוא זה כו'. וכה הוא רק בחי' דמות הדבר לא עצם מהותו כו'. וזהו כללות ההפרש בין מה שבכ"ה באלול גבה"ע ובין ענין ר"ה. דזה שבכ"ה באלול גבה"ע הוא בחי' כה, דהנה ידוע דמקור ההתהוות של כל העולמות והברואים מאין ליש אינו בא רק ממדת המל' שממדה זאת דוקא באה ונמשכה אור ושפע וכח וחיות האלקי להיות התהוות כל הנבראים וכמ"ש מלכותך מכ"ע דהתהוות העולמות הוא ממדת המל' דוקא. ואע"פ שמדת המל' היא בבחי' רוממות והתנשאות דהיינו בבחי' ריחוק על הכל כו', הנה מצד זה גופא הוא שנמשך מבחי' המל' מקור להתהוות העולמות מאין ליש כו', דבכדי שיהי' התהוות היש הוא ע"י הצמצום שמצמצם ומסתיר לאור העצמות שז"ע בחיי הרוממות דמל' שהו"ע ההעלם וההסתר שמתעלם האור העצמי ואחר הצמצום נמשך רק הארה דהארה לבד וכמ"ש באורך נראה אור וכמא' כברייתו ש"ע ברישא חשוכא והדר נהורא האור הבא אחר החשך וההעלם דוקא דהיינו בחיי הארה דהארה לבד כו' מזה דוקא הוא שיכול להיות ההתהוות מאין ליש כו'. שאם הי' מאיר האור כמו שהוא דהיינו בחיי הפנימיות והעצמיות שלו לא היו מתהווים העולמות כלל בבחי' יש ומציאות דבר כ"א דוקא מבחי' הארה דהארה שאינו בחיי מהות ועצמות האור כלל כו', וז"ע בריאה יש מאין שהוא בבחי' העלם והסתר הבורא מהנברא שהמקור המהווה מתעלם ומסתתר מהדבר המתהווה שאם היי מאיר עליו בגילוי לא הי' בבחי' מציאות יש כו' עיין שם בארוכה.

לקוטי תורה פרשתינו מז: והנה בעת בריאת אדה"ר היה בחי' כי חפץ חסד הוא ועכשיו באתעדל"ת תליא מילתא (וכמ"ש בע"ח שם שיחוד הפנימי להולדות נשמות אינו נעשה אלא על ידינו) כי כה זה ניתן לאדה"ר כמ"ש ויהי האדם לנפש חיה שהוא לכאורה כפל לשון שהרי כבר נאמר ויפח באפיו נשמת חיים ולמה נאמרה ונשנית עוד ויהי האדם לנפש חיה. אלא פי' חיה הוא שם דבר ומקור כלומר דבר שיש בו חיות להחיות כל חי דהיינו כמו שהנפש היא חיה שיש בה חיות להחיות הגוף בהתלבשותו בו כך ויהי האדם להיות כמו נפש זו המחיה. וזהו וירדו בדגת הים ובעוף השמים כלומר שהם יורידו וימשיכו החיות לכל דגת הים ולכל עוף השמים שחיות כל חי תהא תלוי במעשה האדם וכח זה הוא ממאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו ומה הוא ית' כתיב

ביה ואתה מחיה את כולם כך ניתן לאדם כה זה. והנה אדה"ר הי' כלול מכל נש"י לכן כל נשמה וניצוץ מישראל יש בו חלק מנשמת אדה"ר שלכן נאמר אדם אתם אתם קרוים אדם ולכן באתעדל"ת שלנו תליא מילתא להמשיך בר"ה כללות החיות מאור א"ס ב"ה הסכ"ע להיות גילוי אלקותו ית' על כל השנה (וזהו ואמרתם כה לחי ופי' בזח"ב ר"פ וארא) (דכ"ג ע"ב) יו"ט דר"ה הוה לקשרא כה לחי כו'. וכן משמע בגמרא פ"ק דר"ה (ד"י"ח ע"א). והנה ארז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה היא בחי' מל' שנקרא אספקלריא דלא נהרא בחי' כדמותנו. וזהו ענין בכ"ה באלול נברא העולם בבחי' כה כדמותנו להיות נראה העולם ליש ודבר ואח"כ צ"ל ביטול היש ע"י קבלת עול מלכות שמים ועי"ז לקשרא כה לחי והיינו כמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה' וכנ"ל. וזהו ענין יחיד חי העולמים מלך כו'. ועי' בזח"א תולדות (קל"ה ב') בענין באר לחי רואי (וישלה קע"א ב') בענין כה לחי. והתקשרות ויחוד זה זהו בר"ה שבו נברא האדם שבו נאמר ויפח באפיו נשמת חיים ע"כ הוא יכול להמשיך יחוד זה דבחי' כה לחי. והיינו ע"י ואמרתם ע"ד כי אמרתי עולם חסד יבנה אמ"ר ר"ת אש מים רוח תורה עבודה גמ"ח כמבואר בד"ה לסוסי בשה"ש וכן קול השופר כלול מג' בחי' אמ"ר. והנה בט"ב איכה ישבה בדד אי כ"ה כמ"ש בפ' תרומה (דף קמ"ג ע"ב ע"ש) וברבות ע"פ איכה ישבה אוי לכה. ופי' ישבה בדד היינו ההפך מבחינת כה לחי כ"א ובפשעיתם שולחה אמכם. כמ"ש ברבות בראשית (ס"פ י"ט) בשלוחין כו' בגרושין כו' איכה ישבה כו'. ועיין בת"ז סוף תיקון י"ט. ועמ"ש בד"ה ואשה כי תדור נדר גבי איכה תרעה אך הנה על ידי הבכ"ה רחל מבכה כו' מעוררים רחמים להיות נמשך אח"כ באלול יג, מרחמים שע"ז יומשך בר"ה להיות ואמרתם כה לחי כ' נ"ל ועמ"ש במ"א בד"ה ת"ר נר חנוכה בש"א כו' איך שיש מעלה באספשא"מ שיכולים לראות בה מה שאין רואים באספה"מ. ולכן אמר ישעי' ואראה את ה' לפי שנתנבא בכה שהוא אספשא"מ ומשה שנתנבא בזה אמר כי לא יראני כדאיתא בגמ' ספ"ד דיבמות (דמ"ט). ומה יובן איך שאע"פ שבחי' זה ובחי' חי הוא למעלה מבחי' כה עכ"ז יש ג"כ מעלה יתירה בבחי' כה ואספשא"מ שע"ז יבוא לבחי' בכל מאדך ועיין ברבות פ' וירא פ' נ"ו ע"פ נלכה עד כה. וזהו ענין התשובה כמ"ש סד"ה הראיני את מראיך וזהו ענין ואמרתם כה לחי כו' להיות התחברות ב' הבחי' יחד ואומרים אתה זוכר מעשה עולם וזכרנו לחיים ומקדש ישראל ויום הזכרון כי לשון זכירה נופל על דבר קטן

בחי' חיצונית (שע"י התומצ' נמשך מאור א"ס הסוכ"ע
בנשמות ו"ל כי אורייתא מחו"ב נפקא וכבר נתבאר
שע"י יחוד חו"ב נמשכו נשמות ז"נ כו'. עוי"ל עפמ"ש
בזח"א תולדות) (קל"ד ב') והובא בע"ח שער הפרצופים
שכ"ט סוף דרוש א':

**44) רש"י בשלה טו ב. ד"ה זה אלי. בְּכבוֹדוֹ נִגְלָה
עֲלֵיהֶם וְהָיוּ מְרֵאִין אוֹתוֹ בְּאֶצְבָּעוֹ, רָאָתָה שְׁפָחָה עַל הַיָּם
מִה שֶׁלֹּא רָאוּ נְבִיאִים (מכילתא):**

45) סידור ד"ה להבין ענין תק"ש. ויובן זה עוד
בתוספת ביאור, וגם להבין למה בקול פשוט דוקא, הנה
יש להקדים משל א', והוא כמו אדם שעושה מלאכה מצד
איזה תענוג ורצון שיש לו בה, והנה, ודאי שצריך
להשכיל בשכל וטעם ג"כ למה יעשה כך, ובודאי יש לו
פנימית כוונה בה, ואחר שהשכיל ומכוין בה נמשך שכל
וכוונה זו למדות שבלב, שלבו יתפעל לעשות, והמדות
מתלבשים בכח העשיה הגשמית, ונמצא כח התענוג
משפיע תענוג במלאכה זו לכח השכל, וכח השכל משפיע
שכל ופנימיות כונה למדות, והמדות הן המשפיעים
לעשיה, ומלוכשים זב"ז, התענוג בשכל, והשכל במדות,
והמדות במעשה. אך אם הוא עיף ורפה ידים במלאכתו,
צריך לעורר מחדש לכח התענוג, שישפיע תענוג
לראשית ההשכלה ופנימיות הכוונה שיש לו באותה
המלאכה, והשכלה זו נמשכת למדות, ומן המדות למעשה
המלאכה, וא"ל היה בטל ממלאכתו מחמת רפיון ידים
וכיוצא. והנה, ודאי א"א לומר שהחיצונית דעשיות
המלאכה, או חיצונית המדות שבמעשה המלאכה, יעוררו
לכח התענוג מחדש, וגם אפי' פנימיות השכל והכוונה
שבמלאכה א"א שיעורר לכח התענוג להיות בה השפעת
תענוג, מאחר שהשכל והכוונה עצמן צריכים להמשכת
והשפעת התענוג, וא"ל לא היה בפנימיות כוונה
והשכלה, כי השפעת התענוג הוא הממשיך הכוונה כו',
ומכ"ש המדות והמעשה שאין ביכולתם לעורר לכח
התענוג. אלא צריך שיעורר לתענוג דוקא ממהות הנפש
עצמו, שכח התענוג נמשך משם, להיותו מקור כח
התענוג, ע"כ משם דוקא יוכל להיות התעוררות לכח
התענוג שישפיע תענוג לשכל, ומשכל למדות. וכמו
השפעות תענוג להמשיך שכל או טיפה מכח המשכיל
שצריך שיעוררו לעצמות כח התענוג, ולא מבחי' גילוי
לבד, מאחר שהגילוי תענוג עצמו צריך למקורו כו',
וכמ"כ לעורר מחדש מוחין דאבא שיומשך במדות כו'
צריך ג"כ לעורר מבחי' עצמות דאור אבא, ולא מבחי'
גילוי לבד, מטעם הנ"ל, וד"ל. וע"פ משל זה יובן

ופחות הערך אשר נקל בעיני האדם לשכוח עליו ולאבדו
וצריך לזכור עליו כך הנה המשכה זו להיות ראשית גילוי
החיות בבחי' ממכ"ע הוא רק בבחי' זכר רב טובך יביעו
להודיע לבני האדם גבורותיו הן הצמצומים רבים
ועצומים עד אין מספר שצממם א"ס ב"ה הסוכ"ע
דכולא קמיה כלא ממש חשיבי ואינו אפילו ערך טפה מים
אוקיינוס רק מלכותך מלכות כל עולמים בחי' מל' בלבד
וכנודע ממאמר יחיד חי העולמים מלך וכו' כמ"ש במ"א
ולכן כל מעשה עולם אינם רק בבחי' זכירה כאדם שזוכר
על החפץ קטן שיש לו שנקל לאבדו ואפילו כל יצורי
קדם הן העולמות העליונים כו'. (ועמ"ש מזה בד"ה כי
ביום הזה יכפר בפי אחר). וזהו השבח שמשבחים לפניו
ית' אתה זוכר כי כל סידור שבחיו של מקום הוא ע"ד
במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו
כמ"ש במ"א ואותה אנו מבקשים זכרנו לחיים להיות
בחי' זכירה זו לפניו ית' להיות המשכת אור א"ס ב"ה
הסוכ"ע לבחי' ממכ"ע. והנה בר"ה אומרים זה היום
תחלת מעשיך הגם שר"ה הוא יום ברוא אדה"ר והוא יום
ו' למע"ב הוא מפני כי סוף מעשה במחשבה תחלה
וכמ"ש בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ישראל
עלה במחשבה ופי' במחשבה זו הוא עדי"מ כמו שבאדם
עיקר הנהגתו הוא ע"י המחשבה שאחריה נמשכו כל
האברים ונשמעים לה כך המחשבה העליונה הקדומה
אנא אמלוך היתה ע"י ישראל שבשביל ישראל שנק'
ראשית כו' וביום ברוא אדם ביום ו' נגמרה תחלת
המחשבה ולכן נק' תחלת מעשיך שהמחשבה היא
כמעשה לגבי הקב"ה שאף המחשבה נחשבת אצלו לבחי'
עשיה. וכמ"ש ביום עשות הוי' אלקים כו' ובע"מ נברא
העולם ובמדרש איתא במחשבה אחת כו'. אך הכח הזה
הניתן לישראל באתעדל"ת להיות זה היום תחלת מעשיך
להמשיך מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע ביארו מסדרי
התפלה כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב דמלת
כי פירושו נתינת טעם על מה שקדם לומר זה היום תחלת
מעשיך כו'. וביאור הענין הוא כי הנה התורה נק' חוק
ומזון לישראל שהיא המשכת אור א"ס ב"ה בפנימי'
הנפש שא"א להנשמה שהיא בע"ג לקבל אור א"ס ב"ה
שאין לה ערוך אליו ית' כ"א ע"י התורה שהיא היא
חכמתו ורצונו ית' והתורה נק' חק שהיא נתפסת ונקלטת
בפנימיות הנפש והמצות נק' משפטים לפי שהמצות הן
בבחי' חיצונית רק משפט לשון הילוך כתרגום על
כמשפט הראשון כהלכתא קדמייתא דהיינו שמ"מ יש
בהן בחי' התפשטות והילוך ההמשכה מאור א"ס ב"ה
הוא נמשך ומתפשט עד בחי' אלקי יעקב יו"ד עקב עקב

למשכיל למעלה בטעם תקיעת שופר בקול פשוט ולא בדבור, כי הנה, בחיי ההמשכה לבריאות העולמות מאין ליש נקרא בשם מלאכה, כמ"ש וישבות מכל מלאכתו, שהוא כמו בחי' עשיה גשמיית, כמ"ש ששת ימים עשה כו', ובמעשה מלובשים המדות דאצילות שנק' ר' ימי המעשה, ובמדות דאצי' מלובשים חו"ב, כמו השכל והכוונה פנימית במלאכה שנמשך למדות כנ"ל במשל, ובחכמה מלובש הארת והשפעת התענוג הפשוט שבעצמות המאציל כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברא כו'. וכל שעה היה מרפה ידיו מלעשות בריאת עולמות, אם לא שמעוררים מחדש לכח התענוג הפשוט שבעצמות, שימשיך תענוג פרטי לחכמה, ומחכמה למדות ומעשה כנ"ל במשל. והנה, א"א לעורר לעצמות כח התענוג ע"י העלאת החכמה, ומכ"ש שאין המדות והדבור והמעשה יכולים לעוררו, מאחר שהן עצמן צריכים לקבל השפעת התענוג, אלא צריך לעוררו מבחי' עצמיות המאציל, שממנו מאיר כח התענוג הפשוט, שישפיע תענוג פרטי לכח השכל והחכמה שנק' פנימית אבא, ומפנימית אבא דאצילות נמשך למדות, ודבור ומעשה כנ"ל, וע"כ א"א לעורר בדיבור, וגם לא בשכל ומדות, רק בבחי' קול פשוט היוצא מהבל הלב, שהקול הפשוט הזה הוא מבחי' עצמיות דמשפיע, ויש בו ג"כ מבחי' מקור דבמקבל, והוא אות הברת הא/36, שהוא ראשון לכ"ב אותיות המחשבה והדבור כנ"ל בהקדמה א', ע"כ ע"י תקיעה בקול פשוט זה יכול לעורר מן עצמיות המשפיע אל המקבל דוקא, דהיינו מבחי' עצמיות כח התענוג להשפיע תענוג לשכל 94, וכן עצמיות כח השכל שנקרא טיפת אבא במדות כו', וכמ"כ יכול לעורר מעצמות לעצמיות, דהיינו מעצמות המאציל לעורר לעצמות התענוג, ועצמות התענוג מעורר לעצמות כח השכל שישפיע כו', וכל זה מפני שקול הפשוט מעורר לבחי' העצמיות, והוא בחי' ממוצע כנ"ל, וד"ל.

46) שם רמד עמוד ג. והנה, ע"פ הרוב אין בקול הפשוט היוצא מהבל הלב רק הברת אות הא דוקא, כמו א או א כו', ולא הברת אות אחר. והנה, להבין הטעם לשמיעת הברת אות א' בקול, מאחר שהוא מובדל מערך אותיות הדבור כנ"ל, וגם למה בהברת אות הא דוקא, הנה יש להקדים הקדמה אחת בכל התהוות דבר מדבר, שנק' משפיע ומקבל, הנה א"א שיומשך התהוות המקבל מן המשפיע כ"א באופן שיומשך תחלה דבר א' ממוצע, שיהיה כלול מבחי' מהות המשפיע ומבחי' מהות המקבל, ועל ידו יומשך ההשפעה מן המשפיע למקבל. לפי שאין ערך כלל בין המשפיע והמקבל, ואיך יתצמצם המשפיע

כ"כ להיות נתהווה ממנו דבר מה שאינו מערכו, אך צריך להיות תחלה דבר מה הממוצע, שיש בו מבחי' דבר של התהוות מציאת העלול המקבל שיתלבש בו המשפיע, ואז יכול להשפיע ולהוות דבר של מהות העלול שאינו מערכו, וכמ"כ בלתי אמצעות דבר מה הממוצע שיש בו מבחי' המשפיע, לא היה העלול המקבל יכול לקבל מעצם מהות המשפיע, מפני שאינו מערך המשפיע כלל (וכמ"ש במ"א בענין גרעין הנרקב בארץ, שמבחי' רוחניות הגרעין עולה ונכלל בכח הצומח, דהיינו כח הצמיחה שבו, והוא הממשיך כח הצומח הרוחני להצמיח מחדש חטה גשמית, כי ע"י כח הרוחני שבגרעין יוכל הכח הצומח הרוחני להתלבש בו ולהצמיח מהות גשמי כו'), ודוגמא לדבר, הנה אור ההשכלה רוחניות הוא, ומתלבש במדות שבשכל תחלה, ועל ידו יומשך השכל למהות אחר, כמו למהות התפעלות המדות מצד שכל וטעם, הרי מקור התפעלות המדות היה כלול תחלה בשכל הרוחני ע"י בחי' המדות שבו, כי בחי' המדות הללו הן מעין התפעלות המדות ומקור להן, והן ג"כ מבחי' אחרונה שבכח השכל הרוחני, כידשמבחי' האחרונה שבעליון נעשה מקור לתחתון, והוא הנק' בחי' ממוצע. וכמ"כ מן המדות לאותיות הדיבור, דהיינו מהבל הלב שהוא קול פשוט, א"א שיקבל הדיבור מהבל קול זה שבלב בלתי בחי' ממוצע, שהוא מבחי' הברת אות הא שישמע בקול זה, שהוא מקור וראשון לכל האותיות שבדבור, ויש בו מבחי' כללות הדבור, והוא מבחי' אחרונה שבהבל הלב כאשר יוצא אור שפע הבל הלב להתחלק בה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון כו', ומפני שבחי' הבל הלב היוצא בה' מוצאות מקדים תחלה להתלבש בדבר שהוא מבחי' האותיות ומקור להן, והוא הברת אות הא דוקא, אז יכול להתחלק הקול באותיות פרטיים באמצעות אות הברה דא', שישמע בקול פשוט המחלק הברת אותיות פרטיים כו'. ויובן זה ע"ד דוגמא כשצריך לומר תיבת ויאמר, שיש בו ה' אותיות מחולקים מכמה מוצאות מחולקים, הא מן מוצא הגרון, והוי"ו והמ"ם ממוצא השפתיים, דבומ"ף מהשפתיים, והרי"ש מן השינים כידוע, והנה, בקול הפשוט בתחלת מציאתו מהבל הלב להתחלק בג' מוצאות הללו גרון ושינים ושפתיים בשביל הברת תיבה זו דויאמר, הרי לא יצא מהבל הלב רק קול א' פשוט באות א' כנ"ל, והוא המתחלק לג' מוצאות הללו, להוציא אותיות מחולקים הללו, אות א' מן הגרון, ווי"ו רי"ש מן השינים והשפתיים, ונמצא ע"י אות א' הנשמע בהברת קול הפשוט טרם בואו בה' מוצאות נמשך הקול להתחלק בתיבת ויאמר, והוא מפני שבחי' הקול הזה שבהברת

אות א' הנמשך לאותיות תיבת ויאמר הוא בחי' ממוצע, שהוא מבחי' האחרונה שבעצמות קול הבל הלב עצמו, ויש בו מבחי' מקור האותיות, ומטעם הנ"ל, וד"ל. וכמ"כ ממש יובן ג"כ באותיות המחשבה, דהנה, כמו שהמדות אינן מערך ומהות השכל, עד שצריך להיות השפע מן השכל למדות ע"י בחי' המדות שבשכל כנ"ל, כך הנה אין ערך כלל לאותיות המחשבה לגבי עצם כח השכל הרוחני, וכמו שאין ערך לאותיות הדבור לגבי הבל המדות שבלב. והרי אנו רואים שהאותיות שבמחשבה מקבלים מן השכל, כמו שהדבור מקבל מקול הבל הלב, רק שבחי' קול דאותיות מח' נקרא קלא פנימאה דבינה דלא משתמע כו' כמ"ש במ"א. א"כ בהכרח שצריך להיות ג"כ ע"י בחינת ממוצע, ע"ד הנ"ל בקול הבל הלב כדיבור שהוא ע"י אות א' דקול כו', וכך יובן באותיות המח' ג"כ. דהנה, כמו ע"ד תיבת ויאמר שבדיבור שמתחלק ע"י הברת אות א' דקול כנ"ל, כך תיבת ויאמר זה כמו שהוא במחשבה, כשחושב צירוף תיבה זו דויאמר, בהכרח שיבא סיבת אותיות מח' מחולקות האלה מבחי' אור השכל שמתלבש בתיבה זו ע"י בחי' ממוצע ג"כ, שהוא מבחי' אותיות המח' ומקור הראשון להם, וגם הוא מבחי' אחרונה שבשכל, וע"י יומשך התחלקות האותיות ויאמר שבמח' כו'. והענין הוא, כידוע שהשכל יש בו ג"כ בחי' אותיות, אלא שהן בהעלם ודקות גדול כלולים בעצם כח השכל הרוחני, שהרי אנו רואים שיש לכל כח שכל בחי' אותיות שלו, דהיינו אופן התגלותו במציאות כך או כך, כמו שאנו רואים אשר שכל וסברא אחת זה יכתוב בלשון זה וזה יכתוב בלשון אחר, אע"פ שהמכוון א' ממש כו', וכמ"ש במ"א, ובחי' אותיות הללו הכלולים בכח השכל למעלה הרבה מבחי' אותיות המחשבה כשחושב את השכל. כמו אותיות אדון עולם, שיש בו ענין שכלי בענין האדנות, וחושב אותיות אדון עולם במח', שבאים במורגש ובהתחלקות, אך קודם שיחשוב אותם יש בהשכלת ענין אדון עולם אותיות אדון עולם בשכל זה עצמו, רק שאינן נרגשים מרוב דקותם והתכללותן בשכל זה דאדון עולם (ונמצא יש ג"כ כ"ב אותיות רוחניים בשכל, כמו שיש במחשבה כ"ב אותיות, ואין זה דומה לענין אות הא' שבקול פשוט, שאין בקול פשוט התחלקות כ"ב אותיות כמו בכ"ב אותיות המחשבה). והנה, בחי' אותיות שבשכל עצמו הוא בחי' ממוצע, שיש בו מבחי' עצמות השכל שבלא אותיות כלל, וגם הוא מבחי' מקור אותיות המח', א"כ יובן ג"כ כשצריך לחשוב אדון עולם צריך להיות ע"י בחי' ממוצע זה, והוא אות הא' שבשכל, שהוא ראשון לכ"ב אותיות

המח' וע"י יתחלקו אותיות אדון עולם במח' כו', לפי שהוא בהעלם ודקות יותר ממהות אותיות דמח, וכנ"ל בהברת אות הא' שבקול הפשוט שהוא ג"כ בבחי' ההעלם יותר מאותיות התיבה שבדבור, ע"כ הוא בחי' ממוצע, וכך האות א' שבשכל הרי קול הפנימי שנמשך מבינה שוכן ומלוכש בו, שעל ידו יתחלקו. אותיות המח' בכ"ב אותיות וכל פרטי צרופיהן, והוא ענין ה"ג מנצפ"ך דאימא המחלקים אותיות המח' כמו התחלקות הקול גשמי בה' מוצאות כידוע, וד"ל: והנמשל מכל הנ"ל יובן למשכיל למעלה בבחי' אותיות המח' ואותיות הדיבור למעלה, דהנה ידוע שבי' נברא העוה"ב, שהוא בחי' אות א' מבחי' אותיות ממחשבתו ית', ובה' נברא העוה"ז, הוא בחי' אותיות הדבור העליון, והוא ענין עלמין סתימין ועלמין דאתגליין, עלמין סתימין באותיות מח' שנמשכים מבינה דאצי', ועלמין דאתגליין שנבראו מבחי' אותיות הדיבור. וכמו שבצרופי אותיות דבור העליון (שכללות' ה', שהן ה' מוצאות הפה), יש בחי' ממוצע שמביא ההשפעה מבחי' הבל לב העליון דז"א כו', והוא ע"י בחי' אות הא' הנשמע בקול הפשוט, שיוצא מבחי' הבל הלב דמדות דז"א, כמ"ש קול ה' בכח, בכ"ח אתון דצירוף אדני מקור כל הנבראים כו', וגם הוא מבחי' אותיות הדיבור כנ"ל במשל, כך הוא בבחי' עלמין סתימין שנמשכו מאותיות המחשבה העליונה דאצי', שנק' עלמין דאתכסאי, כל בחי' התחלקות הצרופים הוא ע"י בחי' ממוצע, דהיינו בחי' אות הא' הראשון לכל כ"ב אותיות המחשבה העליונה, שהוא בהעלם ודקות בשכל והשגה דבינה עצמה, ויש בו מבחי' בינה ומבחי' האותיות דמח', ע"כ הוא הממשיך אור הבינה באותיות המח', כמו שאות הא' דקול הלב מחמתו מאיר המדות בדבור כו'. וזהו שעוה"ב שרשו בבינה כידוע, ועוה"ז שכולל כללות העולמות הוא בבחי' מל', שנק' ה' תתאה, ומאחר שעוה"ב נברא באות יו"ד שבמח' דבינה, הרי נמשך לאות יו"ד זה מבחי' עצמיות אור השכל שבבינה ע"י בחי' ממוצע הנ"ל, ומאות י' זה הנשמות מקבלים בעוה"ב כו', וכמ"כ הנשמות נהנין מזיו השכינה, שהוא בחי' המל', בחי' הדבור בג"ע עכשיו. וז"ש כי ב"ה צור עולמים, ביו"ד העוה"ב ובה"א העוה"ז, בינה ומל'. ולפי שבחי' ה' גבורות מנצפ"ך דבינה שמחלקים אותיות המח' נמשכים לדבור שנק' ה' מוצאות כו', כמאמר הידוע דאימא אוזיפת מנהא לברתא, וכמ"ש כאמה בתה, לכך אמר צור עולמים, כמ"ש מן העולם ועד העולם כו', וד"ל.

היא ביום ברוא האדם. והטעם בזה הוא: תכלית כל ההשתלשלות העולמות והצמצומים והמסכים והפרסאות וכו' הוא בכדי שיתהווה עוה"ז התחתון - דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. ובי ענינים בזה: (א) מה שאינו ידוע ומושג - והוא: למה רצה הקב"ה שתהי' דירתו ית' בתחתונים - כי אין עוה"ז שום טעם. והוא למעלה מכל טעם, ורק משום שכך נתאוה", וכמבואר בהמשך ר"ה תרס"ו מאמר אדה"ז אויף אַ תאוה איז קיין קשיא". שכוונה זו היא למעלה מכל טעם. (ב) לאיזה ענין נתאוה"ה הוא ידוע - היינו שהמכוון והתכלית בכריאת העולמות - להיות לו ית' דירה בתחתונים. אולם אם משרז, עדיין אינה מוסכרת תכלית התהוותם של כל העולמות העליונים וכו' - שהרי ביכלתו ית' לברוא רק את הנבראים התחתונים" בלבד והם יהיו דירה לו ית' ו - והבי' בזה י"ל: רצונו וכוונתו ית' היתה לא זה בלבד שדירתו ית' תהי' בתחתונים", כ"א שהנבראים התחתונים" יעשו דירה לו ית' כלומר, בעבודתם ויגיעתם דוקא רוח א"ל רק ע"י התהוותם באופן מ לכל סדר ההשתלשלות של העולמות והדרגתם מלמעלה למטה, כמבואר בדא"ח*. ובוזה יובן מה שר"ה הוא תחלת מעשיך" (ל' רבים), שלא רק בריאתו של האדם מתחדשת בר"ה, כ"א של כל הנבראים דשי"ב וכו' לפי שכל עיקר ומטרת התהוותם הוא בכדי שהאדם בעבודתו בהם וע"י יעשה לו ית' דירה בתחתונים, ולכן גם הם מתחדשים בעת התחדשותו של האדם עיקר ומטרת בריאתם. - ואף שגם בתחלת הבריאה הרי כל כוונת התהוותם של הנבראים היתה רק בשביל עבודת האדם, ועכ"ז לא נבראו בו בזמן שנברא האדם, אלא קודם לו - זהו לפי שאז, בראשית בריאתם, הרי הם עדיין בבחי' הכנה ויכולת לתכליתה הסופית של בריאתם (האדם), דהיינו שכוונת התהוותם היא בזה שהאדם ימצא (אח"כ) הכל מוכן" * עבדת מש"כ בעת התחדשותה של הבריאה שלאח"ז מדי שנה בשנה (ובפרט לאחר מ"ת). שהאדם כבר עובד עבודתו וכוה הלא הוא כבר נעשה בפועל תכליתם של כל הברואים - ולכן גם התחדשותם תלוי' בעיקרם ותכליתם - האדם.

(49) תהלים צה ו. בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה נִבְרָכָה לְפָנֶי-
יְהוָה עֲשׂוּ:

זוהר סוף פרשת אמור. אֵלָא בְּשַׁעֲתָא דְאָדָם קָאִים עַל רִגְלוֹי, חָמוּ לִיהּ בְּרִיין פְּלֵהוּ, וְדַחְלוּ מִקְּסָמִיהּ, וְהוּוּ נְטִלִין בְּתַרְיָה, כְּעַבְדִּין קָמִי מְלָכָא. וְהוּוּ אָמַר לוֹ, אָנָּא נְאֻתָּו, (תהלים צ"ה:ו) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה נִבְרָכָה לְפָנֶי יְיָ

(47) שם רמו עמוד ג. אך הנה יש להבין עוד ענין אחד, והוא, להיות שר"ה הוא ראשית התחלות התהוות מקור למוחין דנוקבא, שהוא מקור כל התהוות העולמות מאין ליש כידוע, וא"כ הרי היה מההכרח שיחזור כל חיות העולמות למקורן הראשון ע"פ משל הנ"ל. אך הענין הוא, דכל המשכות הנעשים על ידי השופר, גם בשביל השפעה לעולמות, הרי הוא רק בבחי' פנימיות האציל, להמשיך מוחין חדשים לזו"נ, אבל בחיצוניות דזו"ן, שמהם מקבלים כל העולמות, אין בזה שינוי כלל, ואין השינוי רק בבחי' פנימית המוחין והאורות דזו"ן, שע"י המשכות מוחין חדשים מאירות יותר בבחי' הפנימיות, וא"ל אינם מאירים רק בהעלם גדול. ויובן זה עדים השינה, שהוא הסתלקות המוחין, ולא נשאר מהמוחין רק בחי' רשימו ובהעלם גדול, ועיקר המוחין הם בבחינת מקיף עליו, שהרי ישיב לשואלו קצת מעין השכל, והחיות בו בשלימות להרגיש כל כאב, ואמנם גם בחיות שבלב אינו מאיר רק בחי' קיסטא דחיותא בדפיקו דלבא, ובדפק שביד רק מבחי' אחוריים וחיצוניות החיות שבלב, וגם מן המוחין רק רשימו בהעלם גדול, אבל עכ"ז חיצונית חיות האיברים המה בלי שינוי, רק בבחי' פנימיות המוחין ופנימיות החיות שבלב אין ההארה רק בהעלם גדול כו'. וכך יובן למעלה בבחי' השפעות העולמות, שאינו רק מבחי' אחוריים וחיצוניות המדות והמוחין דאציל כידוע, שאין בזה שינוי, גם שהוא בבחי' שינה שהוא בחי' דורמיטא, הסתלקות המוחין, יכול להיות ההשפעה לעולמות מבחי' החיצוניות ואחוריים שנשאר בהעלם, ואין השינוי רק בבחי' פנימיות המוחין והמדות שמאירים בבחי' פנימיות יותר. ואמנם בחי' הפנימיות מאיר לבחי' החיצוניות, שע"י הארת הפנימית יומשך תוספת עוז וכח לחיצוניות, וא"ל יחלש כח החיצוניות, והיינו ענין משל הנ"ל, דאם אין ההשפעה מבחי' התענוג לשכל, ומשכל למדות ומעשה, יוכל להיות רפיון בעשיה גשמיית כנ"ל, וד"ל. ומעתה מתורץ הקושיא הנ"ל איך לא יחזור חיות העולמות למקורן בראש השנה, שעיקר המשכות המוחין לזו"נ הוא בבחי' הפנימיות של המוחין דזו"ן, ויוכל להיות השפעות העולמות מבחי' החיצוניות שלהם בלבד, רק שבחי' המשכות המוחין בבחי' הפנימיות מועיל לחדש כח המשכת החיצוניות, כמובן עפ"י משל הנ"ל, וד"ל.

(48) לקוטי שיחות חלק יד עמוד 123. היינו שהתחדשות הבריאה שבר"ה היא לא רק ענין המיוחד להאדם בלבד, אלא שהוא כולל כל העולמות וכל סדר ההשתלשלות וכו' - ועכ"ז הרי התחדשותם של העולמות

עוֹשֵׁנו, וְכִלְהוּ אֶתוֹ בְּתַרְיָהּ. פִּינּוֹן דְּקָמוּ דְאָדָם סְגִיד לְהָאֵי אַתְר, וְאִתְדַבֵּק בֵּיהּ, כְּלֵהוּ אֶתְמַשְׁכוּ אֲבַתְרִיָּה, וְגָרִים מוֹתָא לֵיהּ, וְלִקְל עֲלָמָא.

פרקי דר"א פי"א. ועמד אדם והיה מסתכל כלפי מעלה ומטה וראה כל הבריות שברא הב"ה והיה תמה בלבו התחיל משבח ומפאר ליוצרו ואמר מה רבו מעשך ה' קם על רגליו והיה בתואר כדמות אלהים והיתה קומתו מן המזרח למערב שנ' אהור וקדם יצרתני אהור זה מערב וקדם זה קדמה מזרחה וראו אותו כל הבריות ונתייראו מלפניו סבורין שהוא בוראן ובאו להשתחוות לפניו. אמר להם אדם למה באתם להשתחוות באנו בואו אני ואתם ונלך ונלביש גאות ועוז ונמליך עלינו למי שבראנו ואם אין עם ממליכים את המלך הוא ממליך עצמו ואם אין עם מקלסים את המלך מקלס את עצמו באותה שעה פתח אדם את פיו וענו כל הבריות אחריו והלבישו גאות ועוז והמליכו עליהן ליוצרן ואמרו ה' מלך גאות לבש.

(50) לקוטי תורה ר"ה נט: והנה הגם שעיקר ההמשכה ע"י פנימית הלב צעק לבם עכ"ז הוא ע"י התקיעה בשופר דוקא מטעם כי עשיה היא לעילא ועמ"ש מזה בד"ה יביאו לכוש מלכות כו'. **ועוד מפני שהתגלות פנימית רצון העליון מלמעלה צ"ל נמשך למטה להתלבש בגשמיות** כמאמר כתבנו בספר חיים טובים כתבנו בספר פרנסה כו' להיות מזונות גשמיים להאדם שזהו על ידי רחמים רבים הנ"ל שנמשכים ומתלבשים כל כך מטה מטה בגשמיות עד שיהיה התגלות רחמנותם בהשפעה גשמיות, וכן גם כללות רחמים הנמשכים בר"ה למתק הדינים היינו ג"כ שנמשכים למטה ע"ד הנ"ל, **כי הרי עיקר הדין שבר"ה הוא על הגופות אם יחי' אם ימות היינו אם תתקיים ותהיה הנפש בגוף או תסתלק ממנו משא"כ דין הנפשות הוא אחר המיתה כו' וכמ"ש בהגמ"י פ"ג מהלכות תשובה בשם הרמב"ן שאין אדם נידון בר"ה אלא לעניני עוה"ז כו' ע"ש, וא"כ גם הרחמים הממתיקים את הדינים היינו שהרחמים נמשכים כ"כ למטה עד שמתלבשים בגשמיות, ולכן צריך לתקוע הקול פשוט הנ"ל דוקא בשופר גשמי של כבש ואיל וכיוצא שיש בו רחמים ועי"ז מתעורר כן מלמעלה שיהיו הרחמים רבים הנ"ל נמשכים ומתגשמים עד שיהיו השפעותם בגשמיות שהוא ענין רחמים גשמיים, כי השפעת חיים גשמיים היינו בחיי בהמיות ונעשה ג"כ ע"י התקיעה והתעוררות רחמים בקרן הכבשים שהוא בהמיות כו'**

(52) ר"פ מטות. ונדבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יהוה:

רש"י ד"ה זה הדבר. משה נתנבא ב"כה אמר ה' פחצת הלילה" (שמות י"א) והנביאים נתנבאו ב"כה אמר ה'", מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון "זה הדבר".

ספרי שם. זה הדבר – מגיד שכשם שנתנבא משה בכה אמר – כך נתנבא נביאים בכה אמר, ומוסיף עליהם זה הדבר:

בא יא ד. ונאמר משה פה אמר יהוה פחצת הלילה אגני יוצא בתוך מצרים:

לקוטי תורה מז עמוד ג. ראה הערה 43.

(53) רמב"ם ריש הלכות דעות. כְּשֶׁם שֶׁהֶחֱכֵם נִכְרַ בְּחֻקֵּיךָ וּבְדַעוֹתַי וְהוּא מְבַדֵּל בֵּינֵם מִשְׁאֵר הָעָם. כֹּה צָרִיד שִׁיִּהְיֶה נִכְרַ בְּמַעֲשָׂיו וּבְמַאֲקָלוֹ וּבְמִשְׁקָהוּ וּבְכַעֲלֵתוֹ וּבְעֲשִׂית צָרְכּוֹ וּבְדַבּוּרוֹ וּבְהִלּוּכּוֹ וּבְמַלְבוּשׁוֹ וּבְכַלְפוּלוֹ דְּבָרָיו וּבְמִשְׁאֵלוֹ וּבְמַתְנֵוֹ. וְיִהְיֶה כָּל הַמַּעֲשִׂים הָאֵלּוּ נְאִים וּמְתַקְנִים בְּיֹתֵר.

(55) לקוטי תורה עקב יד עמוד ג. ויהושע תיקן להם ברכת הארץ מל' והוא לנוכה שאתה זן כו' ולכן ברכת הארץ מתחלת בנודה לך בחי' הודאה שהוא בחי' ביטול היש יחוי' מה שאין כן ברכת הזן מתחלת בברוך גילוי יחוי'ע ביטול אמיתי [וע' בזהר ויחי (דרל"ז) בענין יהודה וזהו יהודה אתה ל' נוכח ע' בזהר משפטים (דף קי"ד ע"א) ועמ"ש ע"פ והקבצו בני יהודה כו' בהפטרות דפי במדבר]. וזהו ארץ דמפקא מזון שהם הבירורים דתהו שהמל' מבררת אותם ועי"ז עולים ונכללים באצילות בבחי' מ"ן ונמשך מ"ד ומוחזן חדשים כמו הלחם שמתברר בקיבה וכבוד ועולה ללב כו' ועי"ז ממשיך חיות להיות יחיה האדם ועמ"ש בענין שמע שם ע' ב"ן רפ"ח ששם ב"ן מברר ומעלה הרפ"ח ניצוצים ע"ש. ועוד כי המזלות שרשם משמרי האופנים וגבוה מעל גבוה עד מל' דאצילות דבר ה' כנו' בד"ה כי תצא וע' מזה בביאור דראשי המטות שהעשרה מאמרות שהן חיות הדצי"ח הם מבחינת ע"ס דב"ן דמל' דאצילות ע"כ נק' ארץ דמפקא מזון וזהו שאנו אומרים בברכת הארץ מזון ועל אכילת מזון שאתה זן כו' דהיינו המשכת הכחל בארץ שהיא בחי' מל' לברר הבירורים דרפ"ח ניצוצין ולהעלותם משה"כ למעלה. וזהו ג"כ שברכה זו מתחלת בהודאה ומסתיימת בברכה ומברכים אותך כו' כי ברוך היינו המשכה מבחינת חכמה עילאה ביטול אמיתי משא"כ הודאה הוא

בחי' יחו"ת ביטול היש כנ"ל אך גם כדי שיהיה ביטול היש צ"ל ברכה והמשכה לזה מבחי' יחו"ע והיינו מבחי' ברכת הזן דיהו"ע שאומרים תחלה שמשמש ממשכים בחי' ברכה ג"כ ברכת הארץ להיות ארץ דמפקא מזון ביטול היש וכמ"ש בזהר ר"פ תזריע (דמ"ב ע"ב) ע"פ גמלתהו טוב שהוא ענין בירור הטוב דרפ"ח ניצוצים אימתי בזמן דאינון ימי השמים נהרין עלה כו' דהיינו המשכה מבחי' יחו"ע ביהו"ת להיות ביטול היש וכמו שטל השמים יורד ונמשך ללחלה הארץ כו' וכן מטר השמים ועי"ז מעורר ונותן כח בארץ להצמיח כל מיני מאכל וגם כמ"ש ממגד תבואות שמש שע"י שהשמש זורח בארץ ומכה בה בכח כנודע שאויר התחתון הסמוך לארץ חם ביותר מאויר האמצעי כו' על ידי זה מוציאה תבואות הארץ. נמצא אע"פ שהארץ מפקא מזון ע"י כח הצומח שבה ממאמר תדשא הארץ דשא כו'. עכ"ז הוא דוקא ע"י שמקבלת משמים טל ומטר ואור השמש וכן אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל. כך למעלה אע"ג דשם ב"ן שהוא בחי' ארץ מברר הברורים דרפ"ח כנ"ל להיות ביטול היש וזהו ענין לחם מן הארץ אך הוא ע"י המשכה מבחי' ימי השמים דנהרין עלה והיינו מבחי' טל השמים שזהו ענין ברכת הזן שכנגד המן שהוא בחי' טלוגם משה הוא בחי' שמשא כנודע כמ"ש ע"פ ואתחנן כו' שע"י דייקא נמשך הכח בארץ לברר ולהיות ביטול היש בבי"ע כו' ועמ"ש בפי' שלח בד"ה והיה לכם לציצית בענין תכלת נהורא תיכלא שמכלה היש שנמשך מנהורא חיוורא וכענין לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה כו' ע"ש באריכות. ועד"ז יובן מ"ש בזהר ויגש (דר"ז סע"ב) ע"פ וברכת את. לברכא ליה כו' מ"ט בגין דמזונא כו' דהא במזלא תליא כו' ע"ש באריכות דהיינו שצריך להמשיך ההמשכה מבחי' יחו"ע בבחי' יחו"ת הנק' את שע"י יהי ארץ דמפקא מזון כו' וע' בזהר פ' תרומה (דקע"א ע"א). ומפני שעיקר הכוונה בברכת הארץ בשביל זה הברור להוציא לחם מן הארץ אין זה כחותם בשמים אלא חדא היא ארץ דמפקא מזון כו'. ופי' על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה כי הנה אע"פ שיחו"ע גבוה מיחו"ת עכ"ז הרי תכלית הבריאה שיהיה דירה בתחתונים דייקא שיהיה יש וביטול היש וכנודע מענין ישראל כי שרית עם אלהים דייקא כי צחוק עשה לי שם אלקים כו' כמ"ש בד"ה אני דפי' ציצית ועמ"ש במ"א בד"ה ואתחנן בענין ישראל מונין ללבנה ומ"ש בד"ה שובה ישראל עד גבי כי עמך הסליחה למען תורא. ומקור המשכת ביטול זה נמשך מבחי' ארץ שהוא בחי' מלי'

דאצילות כי זה השער לה' שהיא מקבלת מלמעלה מעלה כי נעוץ סופן כו' וממנה דייקא נמשך הכח בבי"ע להיות ביטול היש. וע"כ נק' ארץ חמדה ארץ חפץ פי' חפץ ורצון שלמעלה שיהיה ביטול היש לאין וכמ"ש בע"ח שמתחלה היה ההמשכה מבחי' כי חפץ חסד הוא ועכשיו הוא ע"י מעשה התחתונים וע"ז אמר שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה כו' [ועמ"ש מה לקמן בפי' וענין שנקראת ארץ כנען לשון סוחר ועיין במדרש תהלים (סי' ה') ע"פ למנצה אל הנחילות] והיינו להיות בהם ועל ידם העלאה והמשכה זו דדירה בתחתונים והיינו מפני שישראל עלו במחשבה לכן יש בהם כח להמשיך הגילוי גם למטה וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ יונתי כי מחשבה זו הוא בחי' מקיף כולל אבי"ע כו'. ולכן מקדימים לומר ברכת הזן זהו כענין הבחי' דכי חפץ חסד הוא ואח"כ ברכת הארץ זהו ההמשכה ע"י מעשה התחתונים ופי' ורחבה כענין רחבה מצותך מאד להמשיך גילוי בחי' סוכ"ע שלמעלה מהקו כו' ועמ"ש בפי' וארא בביאור ע"פ דלכן אמור. וזהו ועל שהוצאתנו מארץ מצרים בחי' מיצר וגבול כו' ותחלה ומברכים אותך אנחנו ב"י ואח"כ יתברך שמך בפי' כל חי ועמ"ש מזה סד"ה וכל העם רואים. וזהו שאנו אומרים פסוק זה דואכלת ושבעת וברכת בברכת הארץ כי עיקר המשכה דברכת הזן ג"כ בשביל ברכת הארץ דהיינו שמיחו"ע נמשך הכח ועוז לי חו"ת שיהיה ביטול היש והנה גם בימי משה קודם שנכנסו לארץ הזכירו ברכת הארץ על בחי' ביטול היש אלא שאז היתה בנוסח אחר וגם נכללת תוך ברכת הזן שעל המן וכמ"ש המ"א (סי' קצ"א) דמדאורייתא די כשיברך על שלשתן ברכה אחת כו' אלא שאחר כך כשפסק ירידת המן ונכנסו לארץ תיקן יהושע ברכת הארץ להיות ברכה בפ"ע כו'. ומתורץ קושיית הרשב"א: ג וזהו ג"כ שצריך שיזכיר בה ברית ותורה. ואם לא הזכיר לא יצא י"ח. והענין כי הנה המשכה זו מבחי' יחו"ע דח"ע שהוא ברכת הזן. שיומשך המשכה זו ביהו"ת בברכת הארץ זהו ע"י ברית ותורה. כי הנה משה אמר כי כבד פה וכבד לשון אנכי כו' ופי' בזהר כבד פה לגבי אורייתא דבעל פה כבד לשון לגבי תורה שבכתב. והיינו כי מלי' פה תורה שבעל פה קרינן לה שהיא בחי' הגילוי למטה וגם תורה שבכתב דמח"ע נפקת מ"מ היא המתלבשת בז"א שהוא בחי' המדות כשר ופסול כמ"ש במ"א בד"ה השמים כסאי כו' ומשה הוא עצמיות ח"ע כמו שדבוקה למעלה בשרשה וע"כ לא יכול לישפל להיות בבחלי' ההמשכה והגילוי למטה כ"א להיות קשור במקורו כו' ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי אלא שהקב"ה השיבו ואנכי אהיה עם פיך כו' ונמצא

שהתורה היא הממוצע המחבר וממשיך מבחי' עצמיות ח"ע חכמה סתימאה בבחי' ח"ת שהיא בחי' מל' ועמ"ש כה"ג ע"פ יונתי שהתורה היא המחברת בחי' מקור נש"י שעלו במחשבה עם בחי' הנשמה המתפשטת בגוף ולמעלה זהו התחברות והמשכה מבחי' ח"ס וכתר במל' דאצילות שהתחברות זו היא ע"י התורה שהיא חכמה דאצילות ועמ"ש בד"ה למען תירא את ה' ועד"ז הוא כאן שהמשכה מבחי' ברכת הזן שהוא בחי' מן שנמשך ממז"ס טלא דבדולחא שיומשך במל' דאצילות שהיא בחי' הארץ זהו ע"י התורה שמבחי' חב"ד דז"א וזהו חכמות בחוץ תרונה שלהיות הגילוי בחוץ היינו בבי"ע זהו דייקא על ידי חכמות היינו ב' בחי' חכמה היינו שלהיות ההמשכה מחכמה עילאה זהו ע"י התורה ותמלא כדה כו' ועמ"ש מזה בד"ה זכור את יום השבת לקדשו ועיין במק"מ בפ"י הזהר פ' תולדות (דקמ"א ע"ב) מענין פ"י חכמות בחוץ וע' לקמן. ועד"ז יובן המדרש רבה (פ' ויחי פרשה צ"ח) ד"א יששכר חמור גרם פירותיו של יששכר גסין היו כו' ע"י שהיו עוסקים בתורה כו' ע"ש והיינו כי ברכת הארץ הוא ע"י תורה דייקא מטעם הנ"ל (ובאופן אחר י"ל הפ"י בענין חכמות בחוץ שכדי להיות ההמשכה מבחי' חכמה עילאה בחוץ במל' מקור דבי"ע צ"ל ע"י המשכה מח"ס דעתיק שלמעלה מחכמה עילאה דאצ"י דקמיה שוין אצילות ובי"ע ע"כ משם דייקא נמשך הכח להיות ההמשכה גם בחוץ וכענין המגביהי לשבת כו' המשפילי כו' וכ"מ הפ"י באדרא) (דקל"א ב' ודק"מ ע"א) ובפ' ואתחנן (דרס"ב ע"א) ועמ"ש מזה לעיל בפ' בהעלותך ועד"ז יש לומר ג"כ בענין הזכרת תורה בברכת הארץ כי אע"ג דהתורה נק' נובלות חכמה כנ"ל בענין השמים כסאי כו' ובענין כבד פה כו'. אך באמת כדי להיות בחי' ירידה והמשכה מחכמה עילאה בבחי' זו זהו ע"י המשכה מלמעלה מעלה מהחכמה וכמ"ש במ"א באריכות דוגמא לזה מענין וידבר שלשת אלפים משל כו' בד"ה לך לך מארצך. וזהו ענין ואנכי אהיה עם פ"ך. וכמ"ש ג"כ בד"ה ואהיה אצלו אמון דהתורה משבחת א"ע במעלתה זו שתוכל לירד להיות בחי' אמון פדגוג מה שמשא לא יכול לירד להיות בבחינה זו כמ"ש כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן כו' אלא שזהו ע"י המשכה מבחי' אנכי מי שאנכי דייקא. וז"ש במדרש רבה ע"פ אלה הדברים אשר דבר משה עד שלא זכה לתורה כתיב לא איש דברים אנכי כיון שזכה לתורה כו' אלה הדברים אשר דבר משה. נמצא שאע"פ שבחי' היותו כבד פה ולא איש דברים זהו מצד היותו מבחי' חכמה עילאה שא"א לבא בגילוי ההשתלשלות בבחי' פה ודבור

עכ"ז מה שע"י התורה זכה להיות מדבר אלה הדברים כו' זהו בחי' עליונה יותר. ואיך הוא אלא ודאי מפני שכדי להיות המשכה זו מבחי' ח"ע בבחי' דבור זהו ע"י המשכה מבחי' הכתר שלמעלה גם מח"ע וכמ"ש כה"ג במ"א ע"פ ארוממך ה' כי דליתני. ועד"ז י"ל ג"כ ענין הזכרת תורה בברכת הארץ כי לחם מן השמים היינו ז"א דאצילות וח"ע ואע"ג דשרשו מטלא דבדולחא היינו ששרשו משם אבל עכ"ז נק' לחם מן השמים שהמשכנו למטה הוא מבחי' שמים דהיינו ז"א דאצילות וכדי להיות המשכה מבחי' זו בארץ דהיינו ברכת הארץ זהו ע"י התורה כענין ואנכי אהיה עם פ"ך דגבי משה וזהו ואכלת ושבעת וברכת את ה'. את דייקא דהיינו בחי' דבור העליון שהוא בחי' כ"ב אותיות מאל"ף ועד תי"ו וכמ"ש במ"א הנה להיות ברכה זו צ"ל על ידי התורה. ולקמן נתבאר דפי' חכמות בחוץ היינו ח"ע וח"ת שהיא בחי' מל' וכ"מ הפ"י בזהר פ' תולדות שם. וענין חיוב הזכרת ברית בברכת הארץ יובן ע"ד מ"ש בזהר פרשת מקץ (דקצ"ח ע"א) ע"פ ויוסף הוא השליט על הארץ ונהיר לה זון לה הוא המשביר לכל עם הארץ דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק מיניה אתזנו כולהו דהיינו כי עיקר הממשיך ומשפיע בבחי' הארץ שהיא המל' הוא יוסף צדיק עליון (וכמ"ש ג"כ עוד בזהר פרשה וישלח דקס"ח) ואי תימא יוסף אמאי יתיר מכולהו אלא ודאי יוסף בלחודו ככולהו בגין דאיקרי צדיק ודא הוא דאנהר לסיהרא יתיר מכולהו כו' ע"ש ובזהר ויצא (דקס"ב סע"ב) והיינו כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו' כי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה כו' כי הנה לך ה' הגדולה היינו שהמדות דאצילות הן בבחי' לך בבחי' ביטול ממש לאור א"ס ב"ה דלאו מכל אלין מדות איהו כלל וזהו בחי' יחוו"ע. ולך ה' הממלכה זהו יחוו"ת ביטול היש והמשכת הביטול מיחוו"ע ליחוו"ת זהו ע"י כי כל בשמים ובארץ ותרגו מו דאחיד בשמיא וארעא שהוא בחי' יסוד המקשר וממשיך מבחי' שמים שהוא יחוו"ע לבחי' ארץ שהוא יחוו"ת ולכן צריך שיקדים ברית לתורה בברכת הארץ והוא ע"ד מ"ש בפע"ח שער הסוכות פ"ב בפ"י מכל מלמדי השכלתי שבחי' כל הוא המלמד וממשיך התורה בבחי' מל' ונקרא משכיל על דבר ע"ש וזהו ותקם את דבריך כי צדיק אתה כו' ועיין בזהר פ' תרומה (דף קס"ח ע"ב) מענין ברית ותורה בברכת הארץ. ובתולעת יעקב כי וצריך להזכיר בה ברית ותורה סוד שלום ואמת הדבקים בארץ החיים ומהם היא נשפעת וצריך להקדים ברית לתורה כי כן הסדר ממטה למעלה ועוד כי הברית הוא הפתח ליכנס לתורה עכ"ל ועמ"ש בד"ה להבין ענין הלב גבי ברוך

שהוא יסוד אבא כו' וע' בלק"ת פ' עקב ע"פ ארץ זית שמן ועיין בזה"ג בחקתי (דקי"ג סע"ב) ע"פ ונתתי שלום בארץ ועיין מ"ש בד"ה שיר השירים בפ"י אשר לשלמה ובד"ה צאינה וראינה גבי במלך שלמה מלך שהשלום שלו וזהו שאומרים כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה:

סידור קה עמוד ג. ולהבין ביאור ענין ברכת הארץ על לחם מן הארץ דוקא, הנה תחלה יש להקדים הטעם שברכה זו דעל הארץ היא בבחי' הודאה, כמ"ש נודה לך, וברכת הזן אינה בהודאה אלא בברכה. כי הנה, שרש ההפרש בין ברכה להודאה למעלה, הוא ההפרש אשר בין בחי' יח"ע לבחינת לח"ת, דהנה ידוע שבחי' יח"ע הוא בחי' יחוד אמיתי בתכלית, דהיינו בחי' התכללות באין האמיתי, כמ"ש ו בזה"ר דבאצי' איהו וחיוהי חד ממש, אבל בחי' יח"ת הוא רק בחינת ביטול היש לאין בלבד, ולא בחי' אין ממש כו'. וביאור הדברים ידוע שיש ב' מיני בטולים, ביטול בעצם, והוא בחי' חכמה דאצי', בחי' מ"ה בעצם מפני גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה, וע"כ הביטול הוא עצמיות, כמ"ש משה ונחנו מ"ה, וזהו כללות יח"ע דאיהו וחיוהי חד ממש כו' כנ"ל מפני גילוי אור א"ס ב"ה באצילות. אבל בחי' יח"ת, שהוא בחי' מלי דאצי' בבי"ע, הוא רק בחי' ביטול היש, להיות כי התהוות הנבראים מבחי' מל' הוא יש מאין, אך אמנם אינו יש גמור בבחי' הפירוד ממש, אלא כמ"ש בזה"ר כהדין קמצא כו' דלבושא מניה וביה, פי', שבחי' הפירוד שנעשה ליש הוא מפני בחי' הצמצומים דשם. אלקים, המצמצם ומסתיר את האור כדי שיוכל להיות בחי' יש ונפרד, כידוע בפ"י כי שמש ומגן הוי"ה אלקים, בחי' אלקים הוא כמו נרתק לשמש שמגין ומסתיר על עצם אורו, כך שם אלקים מסתיר על שם הוי"ה בכדי שיוכל להיות התהוות יש ונפרד, דהיינו כהדין קמצא כו' דאין הפירוד אמיתי אחר שסיבתו מבחי' הצמצומים. וז"ש ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, שהם ד' מחנות שכינה, מחנה מיכאל כו'. והנה, בחי' יח"ת דמל' בבי"ע נק' ארץ, כמ"ש בזה"ר בפ"י תוצא הארץ, ארץ עילאה, שהוא בחינת המלכות שנקרא עלמא דאתגליא כידוע וזהו כללות ענין ברכת הארץ, ע"כ היא בבחינת הודאה ולא בבחינת ברכה. כי הנה, ההודאה הוא רק בחינת ביטול היש בלבד, כאדם המודה לחבירו שהאמת אתו, שהוא רק מבטל א"ע, אבל אינו בחי' ביטול עצמי, ולזה אומרים נודה לך ה' כו'. וגם מזה הטעם אומרים בברכת הארץ לנוכח בגילוי שהנחלת לאבותינו כו' כנ"ל, לפי שהוא בחי' עלמא דאתגליי מאין ליש, וכמ"ש שואתה מחיה את כולם כו', ושם הוא בחי' ביטול היש, לכך אומר לשון נוכח, אבל בחי'

יח"ע דאצי' שהוא בחי' ביטול אמיתי, בבחי' מ"ה בעצם, לא שייך לומר בחי' הודאה בלבד, אלא בחי' ברכה, להיות כי האור והשפע נמשך באצי' מעצמות המאציל שהוא מקור כל ברכה כו'. ולכך נוסח דברכת הזן, להיות שהוא בבחינת יח"ע דלחם מן השמים, בלשון נסתר ולא בלשון נגלה כנ"ל, וד"ל. ומעתה יובן ג"כ שרש ענין ברכת הארץ על לחם מן הארץ דוקא כנ"ל. דהנה עד"מ הלחם הגשמי מתבשל בקיבה ואח"כ נתהפך לדם, והחיות הרוחני שבו עולה אל הלב, ומן הלב עולה המובחר יותר אל המוח, והוא בירור אחר בירור מכל מה שיוכל להתברר הטוב מן הלחם, והפסולת הנשאר בו נדחה לחוץ, וגם מן הפסולת שבדם וחיות נשלח לחיצוניות כל האיברים כו'. והנה, כאשר על ידי כח האכילה הוא מתפלל בכוונה, ולומד ד"ת ומשיג אלקות בדו"ר כו', הרי נתעלה בחי' האור והחיות שבמוח ולב שנעשה מן הלחם, ונכלל ועולה באור אלקי שמתגלה במוחו ולבו באמרו אחד ואהבת או ד"ת בכוונה כו', עד שעולה אל האחדות דיה"ת דמל' דאצי' בבי"ע, ומשם עולה ביח"ע דאצי' כו'. כך הנה יובן בכללות ענין הביירוים דמלאכים וכל הנבראים דבי"ע כשעולין ומתבררין ע"י בחי' המל', כמו בירור הלחם, ונק' לחם מן הארץ, ארץ דמפקא מזון כו'. כי הנה ידוע דאין לך עשב שאין לו מזל שהוא השר המגדל התבואה חטה ושעורה, וממגד תבואות שמש, והמזל עולה ונכלל בעליון הימנו שנק' אופן, והאופנים עולין בעליונים הימנו, כמ"ש כי גבוה מעל גבוה כו', ונמצא מתבררים ועולים בבירור אחר בירור, עד שנכללים ועולים למעלה בבחינת האדם העליון, כמו הביירוים דלחם הגשמי שנכלל ועולה למוח ולב האדם כו' (וכמ"ש בזה"ר ע"פי מצמיח חציר לבהמה, שם ב"ן, מן המלאכים שנק' חציר, ועשב לעבודת האדם כו', וכמ"ש במ"א). וזהו להוציא לחם מן הארץ, שבחי' ארץ העליונה מבררת בירורים מן המלאכים ונבראים, ונק' לחם שמגדלת הארץ, ונכלל באדם העליון, ועי"ז נמשך בו בחינת תוס' אור וחיות, כמ"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כנ"ל, לפי ששרש הביירוים הללו הוא מבחי' התהו שלפני התיקון כנ"ל: וזהו שרש ענין ברכת הארץ, על בחי' הביירוים דשם ב"ן שנק' ארץ, שנק' לחם מן הארץ, וע"כ יהושע תיקנה כשנכנס לארץ דוקא כנ"ל, וד"ל.

קונטרס עה"ח פרק ז. (ז) והנה הגם שהעבודה הנ"ל דיח"ת היא מדת כל אדם, ורוב הנשמות דעכשיו עבודתם הוא בבחי' הביטול דיח"ת ובוה צריכים להשתדל לעבוד עבודה אמיתית זו שתהי' באמת, ומעט

מן המעט מאד המה השייכים לאמיתית העבודה דיחו"ע ובני עלי מועטים המה ובפרט בדורות אלה, ומ"מ אי בסש"ב פי"ד שכאו"א צריך לקבוע לו עתים ג"כ לשית עצות בנפשו להיות מואס ברע כו' וההיפך להתענג ולשמוח בה' ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלקית ומקור כו' ואף שלהיות כוונה זו כו'. ובפמ"א כ' דלעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל לכן יתכוון ליחד אמיתית בלבו כו' מ"מ יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כו' יעו"ש. דלכאורה אינו מובן מפני מה צריך לייגע ולהרגיל א"ע לבוא מעט מזעיר עכ"פ ואפילו בדרך דמיון (ר"ל שאינו אמיתית בתכלית שיהי' לבו חפץ באמת כו' אך לא דמיון שוא כו') בעבודה ויחוד זה, מאחר שאין זה ממדריגתו והלא כל אחד צריך להכיר את מקומו כו'. אך הענין מבואר בתו"א ד"ה בחדש השלישי איך שבהכרח שתהיה העבודה דיחו"ע בכאו"א, דבעבודה דיחו"ת בנקל הוא שיפול ממדריגתו ח"ו ויהי' יש גמור כו' כי מאחר שהעבודה היא בבחי' הכח האלקי שמהווה את היש ומתלבש בהיש דעולמות ונבראים ונמשך מזה להיות מלך אלקים על גוים שנמשך הארה גם בלעו"ז להחיותם כנ"ל, ובפרט שכל ההעלמות וההסתרים שרשם הוא מבחי' ההעלם דשם אלקים וז"ע ק"ך צירופים דשם אלקים שמהמ"ח צירופים האחרונים יונקים גם אדמת בני חם כו' ועמ"ש בתו"א פ' מקץ בד"ה נ"ח מצוה להניחה כו' ובהביאור, ולכן על עבודה זו יש כמה מונעים ומעכבים מצד חומריות וישות העולם בכלל וגופו ונה"ב שלו בפרט, ובפרט מההעלמות וההסתרים שמצד הלעו"ז שנעשה כמה מניעות ועיכובים כו' ולהיות שגם בעבודה במדרי' זו הרי לא נתבטל ישותו לגמרי ויש לו שייכות לישות העולם כו' כנ"ל ולזאת אין בכח נפשו לעמוד נגד כל המניעות והעיכובים מהנ"ל ולהתגבר עליהם כו'. ואדרבה חומריות וגשמיות גופו ונה"ב שלו וכל הענינים שלו המה מתגברים עליו ומעלימים על נפשו יותר ומורידים אותו להימשך אחריהם ואין ביכולתו לצאת כו'. ובפרט כאשר לא הוטהרה נפשו מעונות (עון הוא ל' עוין ועיקום שמעווה ומעקים דרכו כו' והיינו גם בדברים המותרים שאינם לש"ש כו') הרי כשל בעוני כוחי שנחלש כח הנפש ונעשה מסך מבדיל וכמ"ש כי אם עונותיכם מבדילים כו' שאינו יכול לעלות ואדרבה מורידו כו', ולזאת בהכרח הוא שכאו"א ייגע א"ע לבוא לבחי' הביטול דיחו"ע שזהו האוא"ס שלמעלה מגדר העולמות ולגבי' כל העולמות והנבראים כלא ממש שבטלים במציאות ממש כו' כנ"ל ולכן בבחי' ומדריג' אינו שייך להיות מלך כו' על גוים כו' וכמ"ש בזה"ב

דצ"ו ע"א בר שמא יחידאה בריר כו' יעו"ש, ולכן מבחי' ומדרי' זו אדרבה יתפרדו כל פועלי און כו' שמתבטלים כל המניעות והעכובים שמצד ישות העולם ומצד הקלי' וסט"א שמתבטלים לגמרי לגבי גילוי אור זה. וכן גם בעבודה בנפשו בבחי' ומדרי' זו הוא בביטול כל ישותו לגמרי כו' כנ"ל, ולזאת העבודה הזאת היא הנותנת כח ועוז בנפשו ומחלשת כח הגוף וכו' שביכולתו להתגבר על חומריות וגסות הגוף ונה"ב כו'. והגם שעבודה זו אינה אמיתית שלא הגיע למעלה ומדרי' זו, מ"מ מאחר שעצם העניין מובן היטב איך שבאמת הוי' ואלק' כולא חד שהשם אלק' אינו מעלים ומסתיר על הש' הוי' ומאיר גילוי שם הוי' ממש ע"י השם אלק' וממילא העולם וכל הנבראים שבו בטלים במציאותן בתכלית כביטול זיו השמש בשמש כו' וביכולתו להרחיב דעתו ובינתו בזה להשיג כ"ז בהשגה גמורה, הנה ע"י העמקת והתקשרות דעתו בזה יתעורר בלבו באמת באותו שעה עכ"פ שיחפוץ ביחוד וביטול זה. ואם כי אינה אמיתית בתכלית מ"מ מעט מזעיר חפץ לבו בזה באמת ומסייע לו בזה האהבה הטבעית שבלב כל ישראל כו' וכמ"ש בסש"ב פמ"א, ולפי שעה עכ"פ מתבטל ישותו ע"י ההתבוננות והעמקת הדעת בענין הנ"ל, וכמ"ש במ"א. דכאשר מתבונן בה' אחד איך שכל ישות העולם בטל במציאות ממש ומציאות הנמצאים דעולם שלמטה הוא כמו מציאותם באצי' ממש כו' עי"ז מתבטל ישותו באמת בשעה היא עכ"פ, וגם בכל עת שיזכור יחוד וביטול זה כל היום פועל ענין ביטול הישות באמת לפי שעה ואם כי אינו אמת גמור בתכלית ומשו"ז נפסק אח"כ וחוזר לישותו מ"מ הוא בעת ההיא במדרי' הביטול דיחו"ע כו'. ועי"ז יוכל להיות עבודתו בבחי' יחו"ת עבודה אמיתית כי ע"י הביטול הזה נחלש חומריות וגסות גופו ונה"ב שלו וכל עניני העולם שלו ומתחזק כח הנה"א שלו שיוכל להתגבר על הגוף ונה"ב להכניעם ולבררם כו': קיצור. יסביר אשר אף דעבודה דיחו"ע באמיתית מועטים השייכים אלי', מ"מ הכרח לכאו"א להשתדל בזה, ואז, לפי שעה עכ"פ, יחפוץ בזה באמת. בעבודה דיחו"ת בנקל יפול ממדריגתו מאחר שההתבוננות היא בהכח האלקי המתלבש בהיש והארתו נמשך גם בלעו"ז, והעבודה אינה בביטול כל ישותו.

56) טור או"ח סו"ס תקפא. ר' חנינא ור' יהושע אומרין איזו אומה כאומה זו שיודעת אופיה של אלהיה פי' מנהגיו ודיניו שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו אבל ישראל אינן כן

לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין
צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בר"ה לפי שיודעין
שהקב"ה יעשה להם נס.

הארה 4 דפוס ראשון של רש"י.

מסזן ושדדן בנתיים : כמו סדומי יעני יוטו טיע גיטט וישג : ין זרז : זרז
לזיונהך שער בדייה יולא יתכן אפרטו כמו להעטרך לז כמו אעטתכה איתם : למען הקים אונתך כל
בך נכנס לערוח למען הקים אונתך לעז לעב והוא יהיה לך לאחים לשעטכר ונענעלאו כותך סלאהחלתי
ורעם עלומה חזרת לכך חזר אונתך איתכם גטפשיח הלא שלא תקענהו : אחר טאיינו יכל להכיל מסט

כשא ואין לו רשות לחפש אחריהם כי אין בהם השנה רק ליחיד
הקטנה והעשם בגין דאיטן כוונתן דקציה בני כשא לאו איטן
רשאין לדקדק אחריהם כי מוחזה שלא יבין אולי יחשוב על ה' תועה
חיו ולכן אין לחפש ואף צבני כשא ל"ל בני כשא ור"ל בני כשא
לאו איטן רשאין וגו' עכ"ל :

ר' ארעור פחה ויהי היום וגו' ויהי היום יום הידוע שיש בו
דין ולערב מלך הנצורה דהיינו ויהי דא ר"ה רבנן
מונק שליחין הם ג' מדרגות הא' שרים גדולים ויש בהם כח לעמוד
בגיד העליון. מונק כי יש חחה כל א' וא' והם כוזה כוזה כד
סימיו שולטים על כל מעשה בני אדם כי יש וי' שהוא מוחזה על
מעשה העוב צרנלים או צידים או צעירים וכיוצא וכן להפך על מעשה
הרע. שליחן שכה אלהים עמהם שהרי הם שלוחים והשליח כח
המשלה עמו ולכן יש להם כח לקבל כל הכעשה ולא יאמר מהם
והכל מעשה בני אדם כלום: על ה' כמו עומדים ממש לו שהכוחם
חללו בעומד הדין אבל אפשר לפרשו ממש עליו והיינו צאצאה ה'
אח עמו העומד עליהם עומד עליו כדמסיק קטיוגורין מלך הרע
שעשו בני אדם כי העוב כנר נחקהל למעלה וכעשה בו הייחוד
ועל הרע הם מוקטרגין. וז"ה מכל ענין דעלמא וגו' שאר האומות
אינם משונות להשגיח בעושיהם כיש' מלך שחם צבים להקציה
וכשונות אטלס למעלה ואם הם כשרים גומעין ייחוד ואם חוטאי'
שונעין ולכן כל עיקר ההשגחה עליהם. והבין תוקפא דהיינו סוד
זיין נוקטין אל הייחוד ולהקשר הוי' למעלה לתנוע מוזן לצבים
והיינו עוז וזכח למדת הוי' וזכח לקציה לפעול בהם העוב. גם השען
שמדחו כמדחם להשעין ובעי"כ כמלא כי אלו העומדים בעומד הדין
אינם הכשרים ע' קטיוגורין: אמנם אלו צאים ללמד חנה כעדים
האעידים וז"ה בחוכם שהוא חוכיות להם וסם אצרו וכוחו וז"ה
ואל דלעורא רבנא שהוא הכח הסולל כולם כי עתה צרים יש
רעה לאלו החוכים ליכנס אל מעגב הדין והיינו ויצאו בני אלהיים
כמו בני אשפתו ודאי חזיו וכוחו שטרך נבזה הוא ליט' כדי
שייטיבו מעשיהם ומהקן עלום דבר יום ציומו וז"ה צריית השען
כדחו כולם ויאמר ה' אל השען דהיינו ראש לכולם. ומרעיק זלתיס:
והרדיו זלתיס כתב ר' אלעזר פחה וגו' אבנ' הנו' שיש מליכי'
ומקטרגים הניא קוניא זו צוים ריה ומדע כי קתם היום
ואל יום הראשון הידוע ליימי הזמנ' וז"ה היום גה' הידוע ונדע
כי קתם היום הוא צג' והוא נקרא ר"ה וכן דומה לזה פי' ריה
היום דשומות וז"ה למדו כי הוא ר"ה מוא' היש לרעד לך אל
המלך כנ' דף מ"ד ע"א ויצאו בני אלהים כמו בני העיר פי'
אנשי העיר אנשי הדין והם ע"ב קטיוגורין שהם ע' שרי האומות
ועליהם השי"ת כנגד יש' ואלו הע' שרים הם שלוחים לידע אם
יש' לדיקים או לאו והם נחוכים על ממשלה סת' כנ' דף רכ"ז
ע"א ורביא ע"א: להתיצב על ה' הניא ר"ה כי הענין כי סם
הקטיוגורין שמועדים גדין מפי' וכל לבא השמים וגו' שהיו דין דין
אחלצ' עם כנות או אפשר הרבים מלה על והניא לו חנר וכל לבא
השמים עומדים עליו ואף אצל להחלצ' וגו' ילמ' כי צפ' זה שייך
תיחן

לא יחשו וגופו משך המדרגות חכמו למטה לילית צארן החמהוכה
זהם כמה אלף כחות היכולה העומדים שהם יודעים אחר האדם
להחיותו ולהפילו ולא יחשיבו שיכלתו מהאדם אלף פעמים כנגד
א' באלף שיכלתו ויפילוהו צההומה כל יקום או אפי' העל קל
שנקלים לא מעט צעיהים להחיותו והיינו עוטה עקביו של אדם.
וכוונתם וכהם הם למעלה עומדים לקטרנ' עליו אפי' דבר קל
שנקלים ושמטיבים עליו פלוני עשה כך וכך אפי' דבר מלוהוכהם
צו אפילו חלק מאלף אלפי אלפים חלקים מיד הוא דולג הרי פי'
כתן לי חלק כך וכך צנוטה פי' וז"ש הכי כני אשחכחו לעילא :
אינון דעבר' פקודי אורייתא ואין העיקר מעשה המלטה אלא ואלוי
צאורה מיר' שהעסקו בהם ציושר שלא יחברצ ומשנה זרה והיינו
לשם שמים ולא לשם ענין אחר וז"ש גדחלל דמאריהון שהעובר
שום ומשנה ציראה חטא או קיום מלוהו עובד זולתו האלוה ומיד
המלוכי הוא עמו. כמה איטן קטיוגורין לך הקדושים ומאלף רע
עוזה בעל כרחו אנון: א"ר חייא א' הכי א' אורה בשלום שמועד
קלה ועובר על קלה לרין מאלף ללמד עליו זכות א' וזכ' אלף וגו'
אמנם לרדיך דאמרה שהוא נקיים המורה ציראה ה' זה כל האדם
נה ויקיפו בני עולה לעטתו דהא לענין שחי שמירות למעלה
ולמטה כתוב כי ה' יהיה בנספק היינו לפש לא ילכד צמלרות יחיד
ואל הנוף ה' ישמך מכל רע וגו' וז"ה שזוהי אחר שטרעו מעשיו
למעלה זה אינו דהא חמי קבים וגו' ועט היות שאין ר"ה לעב
וכן הוא א' ברע וכ"ש עובד שיראנו ויראנו. א"ל ר' יהודה כולא
הכי הוא ודאי אצל אפילו " לדיק" גמור יש לו מוקטרגין'
צדך אחרת לא ולמד מליוב שהעיד הכחות ומחידותו וכלכד צמלרות
השען ורדיך זה הילך הוא נקטר ונעלם ואקור לחקור צו אלא
למי שהוא עוזה שיוציא לאור משפטו וז"ש צר לזכאי וגו'. ומרעיק
זלתיס :

והרדיו זלתיס פי' כל ענין זה צא כאן לפי כי צקים זה צא
אך איוב היה מעבדי פרעה והיה מנין עליו מן האבות
ואחרי שלא בנין עליו אז כיהן רשות למשחית לחבל ובאו על פרעה
כל האבות שהם כאשר יחבאר. והנה ר' יהודה נפקוק אצרי העם
וגו' ענין כאה ותוא אצרי העם יודעי להפיק רטנו ית' ויהי
חרועה כמו רעוא שהוא רטון. או יהיה מלשון שגרון כמו רוע החרוע'
ארץ ויאמר אצרי העם הידעי לגבר ולהירע כח המוקטרגים שהוא
ע"י עסק התורה ועשיית המעשים טובים כי יזכו להלך צאור פניו
ה' שהוא עושי' כי שם מעשי' את אור פניו ומשאי' צוהיה'
והניא ר"ה מפי' אס יש עליו מאלף וגו' להורות כי יש למעלה
מליים עובים ורעים מאלף מלין הוא העוב ומני אלף הם הרעים
כמדע וגו' ולכן לרין להיות לדיק לגבר כח המוקטרגין' ולחזק כח
הקטיוגורין' והנה מה שהקשה ר' חייא אפשר לכאורה צא' חיה לוי
אליב שאין שום מליים טובים ורעים כי הקבים יודע הכל ביחא
אצל לדיך דיש מליים לעם הם מועילים אמנם קשה כי פי' מלא
הוא אס יש עליו מאלף וגו' וגם א' אמאי אלטריך הכא קשה א'
הכא. אמנם הנלטיד שמקשה אמת הוא כי יש מליים טובים ורעים

החמה	בא	אור
<p>יש לו שורש מתוק נקדש ואותו השורש נקרב ויוקף אל הלחם עם המלך ומשם נשפע והשועה לישראל מיד שואל וז"ה מתכפרין יש' ותוא שוחק. אמנם שיעיר י"ה הוא חלקו ממש והבא מעי' וגו' היינו לתת עטם מה קטיוגוריא היה לו עם ישראל. גם וכי צבל פעם שיתבנ השען יתנו לו כל נחמ טוב וכתיב וגם א' חיו צהיותו ירא אלהיים כחו חלה לטעו וז"ה אמר הכא מוטא זמנא דא. הענין שהים לטעו</p>		<p>חירון כאה מה שלא ידק צפ' אחר זה כי הכא חיי' צהאי קרא שבחין לקטרנ' על יש' וכל המוקטרג עליהם כביכול מוקטרנ' על השכניה עמלו ולז"ה על ה' והעטם שיש' מוחנין עוז לאלהים כביכול הרולה לשכניה' הוא מחקוים נגד השכניה וז"ה על ה'. ואף גם השען הוא לומר כי השען הוא טיפק עליהם וכוונתם כולם לקטרנ' מל יש' עכ"ל :</p>